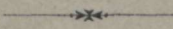

1901
255
16

Koduõppijate
Laste lugemise raamat.

Pärast aabitse läbiõppimist.

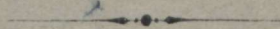
Piltidega.

Eesti emadele abiiks ja lastele rõõmuks

tootjannud

J. E l k e n.

Tallinnas, 1900.

Trükitud G. Pihlaka raamatukaupluse kuluga.

Дозволено цензурою. — Юрьевъ, 17-го августа 1900 г.

Типографія Августа Бушъ, Ревель, Вышгородъ № 8.

1. Ilus pidu.

Mitu ja Mann läksiwad Annile wõeraks. Nad läksiwad üheskoos heinamaale ja istusiwad rohu peale maha. Anni andis igaiühele tüki wõidleiba. Nemad jõiwad ja linnud laulsiwad pööša otsas. Pärast seda hakkasiwad ka lapsed lindudega ühes laulma. See oli väga ilus kuulda.

2. Weikejed kiwid.

Wares oli juures jänus. Wett ei olnud kus-
filgi saada. Wiimaks leidis ta ühe juure lähtri, kus

wesi sees oli. Aga linnu noff oli lühike ja wesi sügawal. Kuidas nüüd wett kätte saada? Ta kandis palju weikesid kiwa lähkrisse, kunni wesi lähtri juuni tõusis, ja nüüd sai ta juma küll.

Tahad sa, armas laps, targaks saada, siis õpi ilusaste lugema. Iga lugemise tükk on sulle, nagu kiwikene wareksele oli.

3. Peedu ja Kusti.

Peedu ütles: „Kusti, anna mulle oma pliiatsit.“ Kusti wastas: „Ega see sinu pliiats ole, osta ise omale!“ Teine kord ütles Peedu: „Kusti, kas tahad pähkleid?“ Kusti wastas: „Anna ruttu süia!“

Seft selgub, et Kusti oli paha poisj.

4. Waenelaps.

Wali talwine öö oli käes. Taewa tähed särasivad ja külm plaksutas õues. Kurb waenelaps kõndis linna uulitsal ja palus: „Oh Jumal, mul on külm ja kõht on ka tühi!“ Seda kuulis üks wana eidekene. Ta wiis lapse oma majasse sooja, andis temale süüa ja pani ta süngi magama. „Kül on hea soe,“ ütles laps. Ta silmad wajasiwad kinni ja kui ta uinus, lehwis lahke naeratamine ta huulte ümber.

Jumal ei jäta maha waesid lapsi.

5. Hea laps.

Külmal talwe ajal lendasivad warblased õues ja tua akente ümber. Weike Mann wiis neile tihti

wiljaterakefi ja leiwaraajutefi õue peale, ja waatas hea meelega kudas linnukejed neid nokkisiwad. Manni wend ütles temale: „Kasi tuppa, mis ja külmstad!

Ega sina neid kõiki ometigi jõua toita; neid on ju palju!" Manni wastas: „Ma arwan, et igas peres on lapsed, kes waeste lindude peale halastawad, ja nõnda saawad linnud ikka toidetud sel raskel ajal."

6. Korratu olet.

Karla oli korratu pois. Igal hommikul, kui magamast tõusis, hakkas ta omi asju otsima. Üks

juht oli tal tooli peal, teine laua all; üks jaabas fangi all, teist ei olnud tuas kuskilgi näha. Nõnda Karlatene hullas ja möllas omi asju otsides ja jäi tihti hiljaks tooli minema.

Igal asjal olgu oma teatud koht.

7. Pea meeles!

Weike Helmi sai jõulu kingituseks ilusa nuku. Helmi nimetas nukku omaks tütreks. Ema andis

tema nukule kõik mis tarwis oli. Nõnda oliwad siis nukul selikud, jakid, rätikud, sukad, ka kammid ja harjad.

Kui Helmi juba tähed selgeks sai, andis ta aabitse nukule ja ütles: „Õpi lugema, tütar! See on — A, see on — B. Waata ja pea meeles!“

8. Hundimarjad.

Willem läks metsa ja nägi, et pööja otjas ilusad marjad oliwad. Ta sõi ühe ära — läks korda. Ta sõi veel mõned teised, aga — äkitselt hakkas pea pööritama ja kõht walutama. Tema jooksis koju ja kaebas emale oma häda. Ema märkas Willemi jutust, et ta kihwtiseid hundimarju oli söönud. Ta andis haigele puu õli ja sooja röõska piima juua. Õnneks oli, et ruttu abi sai. Nõnda peasis Willem raskest haiguselt, wõib olla, koguni surmast ära.

9. Üksikud laused.

Weike wend lööb tralli. Mina wiskan palli. Karjapois on kiwi otjas. Küti Mihkel kõnnib metšas. Koer haukus. Püis paukus. Hunt kuffus maha, paju pööja taha. Kellukene heliseb. Kuldraha kõliseb. Mesilane korjab mett. Põrandale tilgub wett. Kui hiir hüppas, siis kaks kargas. Wana karu löi trummi, wasta ahju kummi.

Linaft tehakse järka ja pükka. Linaft tuuakse saapaid ja mütsa. Kanale antakse kaeru. Saapa kanalale lüüakse naelu. Talad on lae all, aga tallad on saabaste all. Purihambad on tugewad. Piurilind on kurb. Tuba on jõe, minge tupp! Waga

lammas sõi ära waka kaeru ja kaks wakka kartulid. Hobuse kabi on lõhki. Tee kapi uks lahti ja pane raamat kappi! Wala pudelisje piima! Wallawanem tahtis wiina. Põõjas puhkab päewa-waras; sirge nagu juka-warras.

10. Sõda.

Liisi sai seitsme aastaseks. Ema kinkis tale sündimise päewaks pisikese kasti täie raamatuid.

„Küüid tahan nende seest lugema õppida,“ ütles Liisi naabri Annile, kellega ta paari päewa eest oli wähe tülitzenud. „Kas tohin sinu juurde tulla neid vaatama?“ küsis Anni. „Miks mitte,“ wastas Liisi.

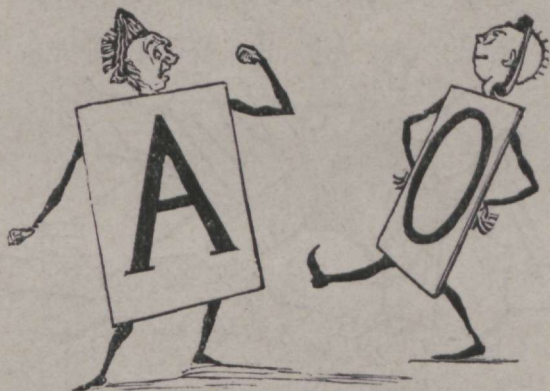
Õhtul tuli Anni Liisi juurde. Nad mõlemad püüdsiwad tähtedest sõnu kokku seada, aga see ei tahtnud hästi korda minna.

Anni läks ära.

Liisi pani raamatud ilusasti pisukese riuli peale, mis tal pisikese kasti peal oli. Õhtul wöttis Liisi ennast

riidest lahti, luges õhtupalwe ära ja puges siis oma pisikese woodisse.

Kui ta wähe aega oli maganud, kuulis ta oma pisikese riivuli poolt iseäralist krabinat: Raamatu kaaned läksiwad lahti, kõik-kirjatähed hüppasiwad pörandale ja hakkasiwad waljuste waidlema.

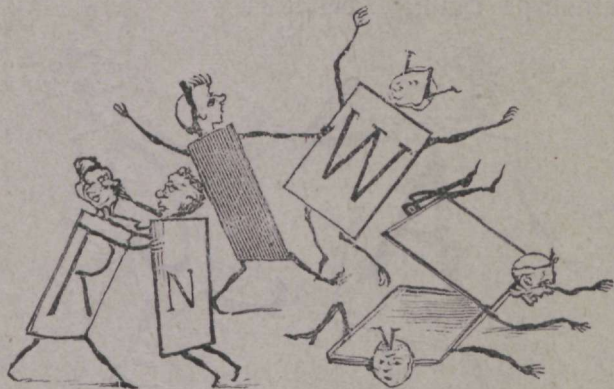
„Mina olen kuningas,“ ütles A, sest mina seis-
jan aabitsas kõige ees otjas.“

„Kas sa hullu näed!“ hüüdis O ägedaste. „Eks
te näe, kui paks ja ümmargune mina olen? Mina
olen kuningas.“

„Ei keegi wõi minuist auusam olla,“ karjus W
omalt poolt, „sest mina olen nii hästi ühe, kui ka
kahetordne!“

Ja nüüd juttis hirmus wõitlus. Tähed karga-
siwad üksteise kallale ja kiiklesiwad nii, et üsna häbi
oli waadata. Siisile tuli meelde oma tüli naabri
Anniga ja ta nägi nüüd, et tülitsemine wäga inetu on.

R kargas R kallale ja rebis seda ninapidi. W pidi D käest libeda kõrvalopstu jaama, U oli maoli maha tõugatud ja keegi teine kirjataht komistas tema peale kápuli. Kauemine ei wõinud Liiji seesugust möllamist waadata. Ta hakkas kirjatahti tõrelema, et need

wiisakad ja rahulised oleksiwad, ja tahtis nende wahetele minna rahu tegema, aga siis — ärkas ta üles. Kõik oli ainult unenägu olnud. Ja see oligi hea! Edespidi kui Liiji jälle tülitseja tahtis, tuli temal meelde, kuida kirjatahed üksteise kallal oliwad ja kuida see järele oli waadata.

II. Tähestik.

Trüki tähed.

Aa Bb Dd Ee Gg Hh Ii
 Kk Ll Mm Nn Oo Pp Rr
 Ss Tt Uu Ww Ää Öö
 Šš Üü

Kirja tähed.

Aa Bb Dd Ee Gg Hh Ii
 Jj Kk Ll Mm Nn Oo Pp
 Rr Ss Tt Uu Ww Ää Öö
 Šš Üü

Ladinakeele trüki tähed.

Aa Bb Dd Ee Gg Hh Ii Jj
 Kk Ll Mm Nn Oo Pp Rr Ss
 Tt Uu Ww Ää Öö Üü

12. Hommik.

Õimedus lõpeb ära; päike tõuseb üles. Raste hüilgab põllu ja heinamaa peal. Jõed ja jõed auravad. Metselajad ruttavad metsa varjule. Linnud laulavad okjade peal ja kõrgel taewa all. Tänu laul tõuseb taewa poole. Töötajad ruttavad tööle. Karjatsed kilkawad; kellad, krapid kõlawad ja kari tõttab karjamaale. Igal pool on rõõm ja uus elu näha.

Wana sõna: Hommiku tunnil on kulda suus.

13. Ei ole aega.

Ükskord oli üks pois. Isa ja ema käskisid teda kooli minna. Hommik oli ilus; päike paistis heledaste ja linnud laulsid rõõmsaste. Aga pois ei tahtnud õppida; tema tahtis mängida ja läks põllule.

Põllul lendas mesilane lille õite otjas. Pois mesilast paluma: „Kulla pai mesilane, mängi natuke minuga!“ Mesilane wastu: „Ei ole aega, tarwis mett ja waha korjata.“ — Pois läks natuke edasi ja nägi linnukest. „Linnukene, kallikene,“ ütles pois, „mängi sinagi minuga.“ Linnukene wastu: „Ei mul ole aega mängida. Mul tarwis kõrrekese ja jambलाई koguda, enesele peja ehitada ja willadega wooderdata.“ — Pois läks kurwalt edasi, nägi hobuse ja ütles temale: „Tukukene, jukukene, mängi siis sinagi natuke minuga!“ Hobune wastas: „Mul tarwis põldu künda. Kui põldu ei künta, siis ei saa wilja külwata ja kui wilja ei külwata, siis ei saa süüta.“

Bois mõtles — mõtles: „Kõik teevad tööd, kellelgi pole aega mängida, näha et ka minagi pean tööd tegema.“ Ja ta läks ruttu kooli.

14. Kassile kuljus kaela.

Ütsford oliwad hiired hirmjas hädas. Kass pidi nad kõik kinni püüdma ja ära jõöma. Hiired tulivad kofku nõuu pidama. „Mis peame meie nüüd tegema?“ ütles üks wanem hiir, „jest meid kõiki tape-
tafje warsti ära.“

„Ma annan teile head nõuu,“ ütles üks noor hiir: „Kõidame kassile kuljuse kaela, las' ta siis tulla. Meil kõigil on terased kõrwad. Enne kui kass meid näeb, oleme meie juba oma aukudesse pugemud. Eks ole tõsi?“ „Dige,“ hüüdsiwad kõik hiired ühest suust; „aga kes seub kassile kuljuse kaela?“ „Seda tehku noor hiir ise.“ „Kas mina?“ ütles see, „mina jeda küll ei tee, jest ma ei tunne kassi kawalust.“ „Meie ka mitte,“ hüüdsiwad teised hiired, „jest meie tunneme kassi kawalust!“ Kass aga käib praegugi weel ilma kuljuseta.

Wana sõna: Wanad nõuule, noored teole.

15. Kass.

Kass on maja elajas. Temal on ümmargune pea, weikesed kõrwad, läikiwad silmad, pehmed karwad, pitk saba ja terawad küüned. Kassid on karwa poolest walged, hallid, mustad ja kirjud. Kass puhas-

tab maja ja põldu hiirtest ja saadab inimestele seega suurt kasu.

Wanasõna: Hea on hiirtel elada, kui kassi pole kodu.

16. L a i s k.

„Juku, wõta raamat ja hakka lugema!“ — „Kõht walutab.“ — „Juku, tule sööma! Hea hapu piim.“ — „Kus minu suur lusik?“

Wanasõna: Kui kanad lähwad õrrele, siis laisad lähwad tööle.

17. Miku ja Juku.

Wanaema jäi haigeks ja suri ära. Teda wiidi puusfärgis furnuaeda, lasti hauda ja aeti mulda peale. Miku ja Juku waatasiwad ka seal juures. Matukselised tuliwad koju. Söömalaud oli juba kaetud ja lastele anti kummalegi tükk kooki. Jukku hakkas ätitseft nutma. „Küll on Jukul hale meel wanaema pärast,“ mõtles Juku ema ja ütles: „Ära nuta, kulla laps! Wanaemal on nüüd hea elu üleweel tähtede juures!“ — „Jah, Mikule anti rohkem kooki, kui mulle!“ wastas Juku ja nuttis edasi.

18. Jüri unenägu.

— Weikestel Jüriil oli walge puuhobune. Aga et Jüri wähe kade oli, siis ei tohtinud keegi tema puuhobuse ligi tulla, weel wähem jelle jelga istuda. Küll palusiwad wend Juku ja ka õde Anni, aga — asjata.

Üksford nägi Jüri, kuidas kassid, Hints ja Mirri, aigutajiwad. Seda nähes tuli Jürilegi uni peale.

Unes näeb ta, kuidas Mirri puuhobuse selga kargab ja sellega tuhat nelja oma teed ratsutab. Jüri hüüiab hirmuga oma puuhobusele mitu korda „tpruu ja tpruu!“ aga asjata. Ta palub Mirrit, et see tema puuhobust ära ei wiiks, aga kõik asjata. Kes teab, kuida lugu oleks läinud, kui Jüri korraga üles poleks ärganud. Otskohe jookseb ta jängist oma puuhobuse juurde — ja seal see rahulikult nurgas tuktuski.

Seft ajaft lasseb Jüri ka muud oma walge puuhobusega mängida — kardab, et Mirri selle muudu hoopis ära wiiks. Ja weel muudegi asjade poolest on Jüri selle järele palju paremaks lapsjeks jäänud.

19. Walelif.

Willeml oli õppinud natukene waletama. Üksford oli tema karjaga küla ligidal metsja ääres. Ta tah-tis nalja pärast inimesi natuke hirmutada ja hakkas kisendama: „Hundid tulewad! Tulge appi!“ — Mehed jooksiwad külast, kirwed ja malakad käes, et hunta maha lüüa. Näewad — ei hunta kuskilgi. Willeml naeris, et pettus oli hästi korda läinud, aga mehed läksiwad murisedes koju tagasi.

Teisel päewal hoidis tema jälle karja sealtamas. Üksitselt tuliwadki metsast kaks hunti. Willeml karjus nüüd kõigest jõuust: „Tulge appi! Hundid tulewad!“ Aga nüüd ei uskunud keegi teda ega tulnud temale appi. Hundid mürdsiwad mitu lammasi ära. Willeml istus ja nuttis fibedaste.

Kes kord on waletanud, seda ei usta enam ka siis, kui ta tõtt räägib.

20. Karjane.

M. Körber.

Ma olen weike karjane,
Mul loodud laulja keel,
Sest laulan nagu lõuke,
Ja rõõmus minu meel.

Kui waatan taewa ülesse,
Siis tuleb meelde see,
Et seal üks hea karjane,
Ma tema talleke.

Sind, kallis taewa karjane
 Ma tänan südamest,
 Et hoiad, kaitjed heldeste
 Mind oma tallekest.

21. Lapse armastus.

Maene Hans oli künne aastat wana. Tema tuli ühe jõuka talupoja, Mäe Mardi juurde tööd paluma.

„Hea küll,“ ütles Mart, „ma wotan sind lojuste karja. Kui sa tubli pois oled, siis annan sulle juwes kahetša rubla palka ja süüa ka.“

— Ma tahan püüida nii palju kui jõuan, Mäe onu, ütles Hans, aga ma palun, et sa nii hea oleksid ja igal nädalal mulle mu teenitud palga wäljannaksid.

„Miks pärast nõnda?“ küsis Mäe onu.

— Minu isa on haige ja ei wõi midagi teenida, ütles Hans, sellepärast tahan mina iga laupäewa õhtul oma nädala palga temale anda.

Mäe Mardil oli niijugune lapse armastus wamenate wastu, wäga meele pärast. Ta tegi hea meelega Hansu palwe järele ja lijas tale weel palkagi juurde.

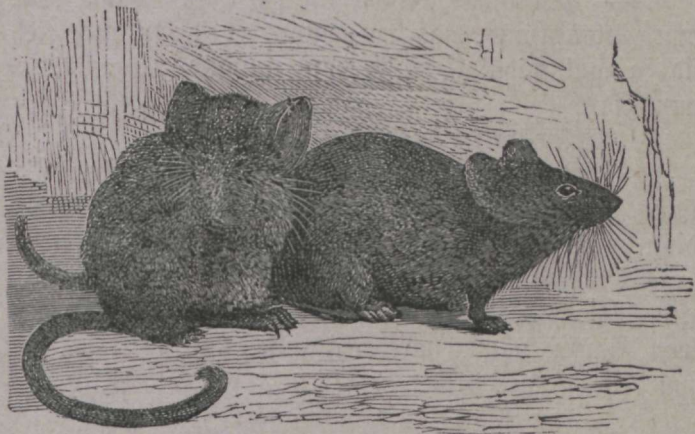
22. Waeslapse laul.

A. Piirikivi.

Weere looja päewakene!
 Kalla alla, kallikene,
 Weere looja wete kaudu,
 Kalla kase ladwa kaudu!

Saada rahu rammetule,
 Hingust wäsiud hingele!
 Wäsiud on wäetikejed,
 Nõrkend ära nõdrakejed.
 Ei ole waejel warjufesta,
 Kehwal teha katekesta!
 Kivi külma külle alla,
 Mätas märga alla pääda;
 Udu tad õrna uinutamas,
 Kaste kallist kaijutamas.

23. Noor hiir.

Hiirekene läks õue peale natukene jalutama. Kui ta ema juurde jälle tagasi tuli, küsis see: „Mis ja, lapjute, nägid ka õues?“

„O emake, ma nägin kaks elajat; üks oli üsna hirmus, aga teine oli õige armas.“

— Mis nägu nad siis ka oliwad? küsis ema.

„Hirmus loom kõndis õue peal, punane hari peas, kõwer nina, mustad jalad ja jaba kõrgel kõwe-
ras. Mina läksin temast mööda. Ta ajas omad lõuad pärani laiali ja kiwendas nii koledate, et ma hirmuga ei teadnud kuhu pugeeda.“

— See oli ju kuff, ütles wana hiir. Tema ei tee kellelegi kurja. Teda ära kardad. Aga teine elajas?

„Teine sirutas päikeste paistel maas ja sojendas. Walge, ilus kaelakene; hallid, siledad jalakehed; lat-
kus ise oma walget rinnakest, ja kui mind nägi, lii-
gutas ta aga jaba otjakest wäheksene.“

— Oh ja loll, oh ja loll! ütles wana hiir. See oligi juust kass ise.

Wanasõna: Ilus nägu, inetu tegu.

24. Noomija.

Koer surmas jänese ära ja tõi ta õue peale. Kass nägi seda. Ta hakkas koera kõwaste noomima ja laitma selle kurja töö pärast. Selsamal silmapilgul jooksis üks hiir august wälja. Krapsti, oli kass hiire kallal ja surmas ta ära. Nüüd ütles koer: „Sina noomid ja laidad mind, kui ma ühe jänese kinni püüan, aga ise tapad sa waese hiire ära!“

Kass kostis: „Oh, see on ju weike hiir!“

Wanasõna: Kel wägi, sel wõimus, kel kukkur, sel kohus.

25. Kaalikas.

Taat istutas kaalika. Kaalikas kaswas suureks, ülewäga suureks. Taat hakkas kaalikat maast üles kiskuma. Kisub ja tõmbab — ei jäksa wäljatõmmata.

Taat kutsub eide appi. Eit wõtab taadist kinni; kisuwad, tõmbawad — ei jäksa wäljatõmmata.

Eit kutsub Jütsi appi. Jüts eidest, eit taadist, taat kaalikast kinni; kisuwad, tõmbawad ja — tõmbasiwad kaalika wälja.

Kes oleks wõinud uskuda, et weikesel mehel nii tugew jõud!

26. Ploomid.

Emä ostis ploomiisi ja tahtis neid pärast lõunat lastele anda. Weike Kusti ei olnud ialgi ploomiisi jõönud. Ta katsus neid ühtepuhku ja wahest ka

nuusutas. Kui kõik inimesed tuust ära läksivad, pistis Kusti ühe ploomi juhu ja sõi ära. Enne lõunat luges ema ploomid üle — üks on puudu. Ta rääkis jeda isale. Pärast lõunat ütleb isa: „Aga lapsed, kas keegi teiest on ühe ploomi ära söönud?“ Kõik ütlesivad: „Ei ole söönud.“ Kusti läks punajeks nagu wäht ja ütles ka: „Ei mina ei ole söönud.“ Nüüd ütles isa: „Et keegi teiest ploomi ära sõi, see ei ole küll hea; pahem asi on aga see, et ploomi sees on seemne terake. Kes neid ei oska süüa, ja neelab ploomiga ühes seemne terakeste alla, see sureb ühe päewa pärast ära. Seda ma kardan.“ Kusti kahwatas ära ja ütles: „Ei midagi, ma wiskasin seemne tera afnast wälja.“ Kõik hakkasivad naerma, aga Kusti hakkas nutma.

Wana sõna: Walē jalad lühikejed.

27. Öhtu päike.

J. W. Jannsen.

Kuldne öhtu päike,
 Ilus oled sa!
 Ilka rõõmustad mu meele,
 Kui sind näen ma.

Mii kui puhtast kullast
 Hülgab sinu kuub,
 Ja ma waene olen mullast
 Ülesehitud.

Päike, nüüd sa hülgad,
 Pärast hülgan ma;
 Kui ja oma ilu jätad,
 Siis saan ilu ma!

Päike, sinu Looja
 On mu Looja ka,
 Ja weel enam: minu Peastja—
 Õnnistegija.

28. Toonefurg.

Ühes külas sündis tulekahi. Palju elumajapid põlesiwad juba ära. Ühe katukse peal oli toonekure peja. Tuli hakkas ka selle katukse külge. Toonefurg püüdis oma poegi, kes weel lennata ei jätkanud, tule-
surmast peasta. Ta tahtis neid ära wiia, aga nad oliwad tema jõuu kohta liig rasked.

Tuleleek tuli ikka ligemale ja ligemale, kuni peja juurde. Toonefurg nägi, et ta omi armsaid milgi wiijil enam peasta ei wõinud. Ta lendas põ-
lewa peja peale, kattis omad pojad tiibadega kinni ja põles nendega ühes tuhaks.

Kas ema südant tunned ja?
Nii õrn, nii kindel, muutmata;
Ta sinu rõõmuist rõõmu näeb,
Su õnnetuhest oja saab.

29. Talupoeg ja karu.

Talupoeg ja karu tegivad kahetegi sõbrust ja hakkasid üheskoos külvama. Karu ütles: „Pealsed mulle, juured sulle.“ „Olgu peale!“ vastas talupoeg ja külvas nairid maha. Nairid kasvasid wäga ilusad. Sügisel mees wõttis juured ja andis pealsed karule. Karu nurises küll, aga teha ei olnud midagi, sest „kaup on kaup.“

Teisel aastal ütleb karu mehele: „Hakkame jälle üheskoos külvama, aga nüüd juured mulle ja pealsed sulle!“ „Sündigu sinu tahtmine!“ ütles talupoeg rahulikult, ja külvas nisud maha. Nisu kasvas kui pilliroog. Mees wõttis pealsed omale, juured jäiwad Pätšule.

Aga sest ajast lõppes mehe ja karu sõprus ära.

Wana sõna: Küll sõber sõbra naha koorib.

30. Karu ja mehilased.

S. M a I m.

Kuuramaal üks maias karu,
Kellel polnud peas aru,
Leidis ühe linnupu; —
Warsti jooksis wett ta juu.

Ahwardama linnukeji:
„Andke aga kätte mesi!

Ega teie, tühjad, ka
Mulle jeda keelda saa!“

Linnud wastu: „Sina risu!
Seisa rahul! Ära kisu!“

Aga karu wägise
Zuba ronib ülesse.

Nüüd üks nõelamine hakkas, Karu wingus, karu hulguš,
 Karul lugu hoopis latas; Otsas oli kõik ta julguš,
 Wana maias meširott Nutab ifka: „jor, jor, jor,“
 Kuffus puušt kui jahukott. Linnud naerwad: „sir ja jor.“

Ruttu jookšis ära karu, Hüüdwad: „Wõta lõpetušeš
 Mešilased nagu maru Head nõuu õpetušeš:
 Pühivad ta järele, Kardad naha walu ja,
 Andwad walu õiete. Jäta muud šiiš rahu ka!“

31. Draw ja hunt.

Draw hüppas ja mängis puu otsas. Hunt ma-
 gas puu all. Draw kuffus kogemata otšekohe hundi
 peale. Hunt äimas orawa finni ja tahtis teda ära
 šitüa. Draw paluma: „Armuline herra, laše mind
 lahti! See juhtus kogemata, et ma šii peale kuffu-
 fin.“ — Hunt ütles: „Hea küll, ma lašen šind lahti,
 aga ša pead mulle ütlemä: Kušt šee tuleb, et teie,

oravad, alati nii rõõmsad olete? Teie, seal üleval, ühtepuhku mängite ja hüppate, aga minul on alati igaw." Draw ütles: „Lase ma lähen enne puu otja, siis kohe ütlen, aga muidu kardan ma sind."

Hunt laskis orawa minema. Draw jooksis rutuga puu otja ja ütles siis: „Sul on jellepärast igaw, et ja kuri oled; Kurjus põleb sinu südames. Aga meie oleme rõõmsad jellepärast, et meie head oleme ja kellelegi kurja ei tee."

Wana sõna: Hea sõna võidab võera wäe.

32. Mikspärast hunti peksetakse.

A. Piiritiwi.

Hunt sõi ära utekese,
Suji tappis tallekese,
Karjatjed kodu kaebasid,
Kütidele teatajid.

Kütid wõtjid külarahwa,
Talitajid talurahwa,
Püüdsid finni kiriwese,
Aasid halliwati wõrku.

Oh jeda häda härja suuru,
Walu walaskala juuru:
Hunt sai uija päija pekja,
Suji pooleli jurmatud!

Hunt siis hädas hulumaie,
Suji juuda pruukimaie:
„Pererahwas, miks pekstate?
Talurahwas, miks tapate?

Pekstate ilma põhjata,
Kolgite ülekohtujelt:
Ega juhil sest pole süüdi,
Hundil waejel wastutamiist.

Et ta kujuk halli karwa,
Wammus kuiwa kulu karwa:
Looja jeda nõnda loomud —
Jätke mu wammus waluta!"

Külarahwas küllalt mõistis,
Talurahwas tark jai aru,
Andis walu weel waljumalt,
Kolkis hunti koledamast:

„Kujukas pole karja murdnud,
Wammus tapnud tallekese:
Hunt saab uhtu ute pärast,
Suji (jaab) tappa talle pärast!"

33. Haljal ofjal.

Priidu oli fergemeelne ja paha pois. Tema ei hoolinud õpetusest, ega täitnud hea meelega wanemate käsku. Ta naeriski jelle üle kui teda hea poole juhutati.

Ühel päewal läks ta oma õe Almaga rohuaeda. Alma peenra peal kaswasiwad ilusad lilled. Priidu peenar oli harimata ja täis umbrohtu.

„Kuule wend!“ ütles Alma. „Sinu lille peenar ja ka muud asjad on kõik korratumad ja lohakile. Pane tähele, see läheb tõeks, mis ema ütleb: Sina sedawiisi omas elus ialgi halja ofjale ei jaa.“

Priidu naeris, ronis juure pirnipuu otja ja karjus: „Alma, waata ometi! Eks mina ole juba haljal ofjal!“

Braks! — Eks läks katki, Priidu kukkus maha ja murdis käewarre ära.

Wanašõna: Kes ei taha kuulda peab tundma.

34. Sunad.

Weike Peeter waatas läbi aia naabri rohuaeda. Mitu ilujat, punast õuna oliwad rohu sees maas. Ruttu pugest tema läbi aia siirde ja toppis taskud õunu täis. Aga korraga tuli naaber aeda, witsajimp käes. Peeter andis jalgadele tuld, et saaks ära põgeneda. Aga wõta näpust! Taskud oliwad nõnda õunu täis, et weike kelm august läbi ei mahtunud. Ta pidi nüüd kõik õunad tagasi andma. Peale jelle wõttis naaber witsjaga temalt pükki mõõtu.

Wanašõna: Kuida töö, nõnda palk.

35. Mattamängijad.

Teekäija läks külast läbi. Gult poisikesi oliwad tee peal ja mängisivad ratast. Võeras mees tuli poiste ligemale. Poisikesed lahkusivad kohe kabele poole teed, fergitasivad mütsja ja ütlesivad: „Tere õhtust!“ Teekäia wöttis laste teretamise lahkest wastu ja läks edasi. Mõne sammujärel keeras ta ennast ümber ja küsis: „Misjuguue tee wiib siit Rakweresje?“ Poisikesed hüüdsivad: „Edasi, ja siis paremat kät!“ — Üks nendest jooksis warsti wõerale järele, jaatis teda kunni teelahkme juurde ja näitas tee kindlaste kätte. Teekäija tänas poisikest, läks edasi ja ütles iseeneses: „Wiisakad poisikesed; neist wõiwad pärast tublid mehed jaada.“

Wana sõna: Kuida linn, nõnda laul.

36. Wii mind linna, linnas jaame jaia!

Jja hakkas linna minema. Mina ütlen isale: „Jja, wii mind ka linna!“ Jja wastu: „Kuhu linna sina külmaga lähed?“ Mina hakkasin nutma ja läksin ära taha kambri. Nutsin — nutsin ja jäin magama. Jje näen unes, nagu oleks isa mööda teed ees läinud linna poole ja mina taga järele. Läheme, läheme ja näen, üks ahi nagu küeb eespool. Mina ütlesin: „Jja, kas see ongi linn?“ Jja wastu: „Jah, see on linn.“ Meie tulime kunni ahju juurde, mina waatan — eks ole jaiaahi ja küpjetati jaiu. Mina ütlesin: „Jja, osta mulle üks fringel!“ Jja ostis ja andis mulle. Urkasin üles — ei fringlit kuskilgi.

Mina panin ennaft kärmeste riidesse, kindad kätte, lähen õue, ei isat kuskilgi. Tulen tuppa, sojendan ahju peal, kuulen — juba isa kodu. Mina ruttu isa vastu: „Isa, kas saia töid?“ „Töin,“ ütles isa ja andis mulle kringli kätte. Mul oli hea meel, löin isale patši ja hüppasin rõõmu pärast. Isa andis mulle weel uue raamatu ja ütles: „Õpi nüüd ilufaste lugema!“

37. Mustlane.

Mustlane nägi unes kiislit, aga, oh kahju, ei olnud lusikat. Teine kord heitis magama, wõttis lusika ühes, aga kiislit enam unes ei näinud.

Usu weel unenägu.

38. W i h m.

Kaupmees tuli laadalt koju. Wihma sadas jorinal ja kaupmees oli läbi märg. Ta nurises, et Jumal niisuguse paha ilmaga teda waewab.

Tema tee läks juurest metsast läbi. Ta waatas hirmuga enese ümber, wajutas raha kōwemine tasku põhja ja sõitis edasi metsa sisse. Õkitselt näeb — mõrtsukas sihib püüfiga just tema peale. Kurjategija wajutas triklit, aga püüis ei läinud lahti. Kaupmees andis hobusele walu ja — oli peasenud. „Tänu Jumalale wihmukese eest,“ ütles kaupmees, „kui püüsirohi ei oleks märjaks saanud, siis mind ka enam elawate seas poleks olnud; mu naene ja lapsed oleksiwad pidanud walus leinama! Näha on, et Jumal ise teab paremine, millal wihma tarwis, ehk millal mitte.“

39. Karjatse laul.

U. Piirikivi.

Mine üle, vihma hoogu, kaste!
 Kalla üle, kaunikene!
 Väsi väikmest välgukene,
 Lõpe pilkmast, piksekene,
 Häälitsemast, äiksekene,
 Tõrelemast, taeva taati!

Nüüd on märjad mättakesed,
 Märjad lehtvad lehekesed,
 Jõgi nüüd jookseb jõudsamine,
 Oja kallab kaunimine.

Saavad siis talled tantsumaie,
 Lamba karjad kapsimaie;
 Siis saab lindu liikumaie,
 Laulu lindu lastemaie.

40. Pilw.

Üks weike pilwe tüükene hõljus kõrgel taewa all.
 Ta oli kurb, et ta seal üksinda oli. „Oh oleks mul ometigi jeltši olema!“ mõtles ta. Korraga tuli üks teine, rõõmja näoga pilwekene lennates tema juurde. Nemad andsiwad üksteisele oma pehme käekese ja jäiwadki ühte jeltši. Teised pilwekesed nägiwad seda ja mõtlesiwad: „Di, kui ilusaste nemad üksteist tallutawad, tulgem ja tehkem meie ka nii! Ja nad tegiwadki. Esimesed nägiwad seda ja ütlesiwad isekeskes: „Waata, waata, nemad teewad ka nagu meiegi, lähme sinna!“ Üks, kaks, kolm! ja — oliwadki seal. Kõik hakkasiwad üksteise käekestest finni ja keegi ei lastnud enam lahti. Nemad jäiwad üksteisele armsaks, nagu üks süda ja üks waim. Jnimesed maa peal nägiwad neid ja mõtlesiwad: See on tõeste üksainukene pilw.

41. Kuda poisid rehkendavad.
Peeter Tubli.

Näitab küll wähe raske rehkendung olerwat, aga — küllap sellega ka nõuu leiame. Mõtleme järele!

Ahaa, juba hakkab selguma! 28 ja 32 on 60; jelle juure veel 14, on 74.

Suraa! Minu kokku arwamine on walmsis! Nüüd wälja liugu lastma!

Mart Laisk.

Oh seda hirmust kottuarwami-
mist! Küllap nüüd wist jälle
terwe päewa selle juures istun.

Kas wdi tšufksin juutsed
peast ära, aga mina seda sel-
geks ei saa.

Nüüd lõbn järiga tahwli
tuhandeks tüükts, nii wihaštab
ta mind! Mina seda enam ei
halka kottu arwama!

42. Waidlus.

Lehm, hobune ja koer hakkasivad ijekeskis selle üle waidlema, kes neist peremehele kõige armjam peaks olema.

„Eks mina ole kõige armjam,“ ütles hobune, „mina kinnan ja äestan peremehe põldu ja sõidutan teda linna. Ilma minuta oleks ta üksna õnnetu inimene.“

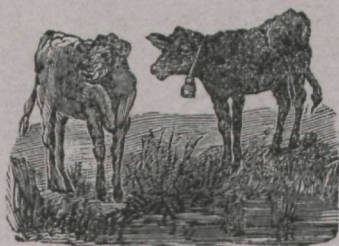
„Pole õige,“ wastas lehm. „Mina ometi olen kõige armjam, sest mina toidan kõik tema pere oma piimaga.“

„Mitte teie kumbki, waid mina,“ urises koer, „sest mina olen see, kes peremehe wara kaitseb.“

Peremees kuulas nende waidlust pealt ja ütles: „Arge riielge ilmaasjata; teie olete kõik mulle tarwilised, igaiüks on mulle armas omas kohas.“

Wanaõna: Ara kiida iseennast, laje muud kiita.

43. Mullikas ja wafikas.

farwed!“

Mullikas ja wafikas waidlesiwad, kumb neist targem olla. Wafikas kandsas: „Mina olen targem, sest mul on waljum heal!“ Mullikas wastas: „Ei, mina olen targem, sest mul on juuremad

Karja Krants kuulis jeda, ütles neile: „Teie olete mõlemad ühesugused rumalad!“

44. Lüpsi lehm.

Ühel inimesel oli hea lehm. See andis igal päeval lüpsiku täie piima. Inimene tegi wõõraspeo ja tahtis jaks ajaks rohkem piima saada. Ta jättis lehma kümnel päeval lüpsmata ja mõtles, et kümnel päeval lehm annab kümme lüpsiku täit piima.

Uga piim põles lehma udarasse ära ja lehm andis piima palju vähem kui enne.

Wana sõna. Mine püüd püüdma, kaota kanagi käest ära.

45. Hobune.

Hobune on kõige juurem ja ilusam koduelajas. Temal on tugev jõud ja ta võib ka ruttu jooksta. Selle läbi on ta inimesele väga kasulik. Inimesed armastawad teda ja muretsewad temale talweks heinu ja kaeru walmis. Mida enam hobust haritakse ja hoitakse, seda ilusamaks ta läheb. Kuskilgi maailma riigis ei ole nii palju hobuseid, kui Wenemaal.

Koduelajad on: hobune, lehm, härg, kits, jiff, lammas, siga, koer ja kass.

46. Lehm ja jiff.

Eidel oli lehm ja jiff. Mõlemad käiswad üheskoos karjas. Kui lüpsiaeg kätte jõudis, tuli lehm alati koju. Eit andis ka igakord lehmale raasukese leiba soolaga ja rääkis: „Seija ikka, Kuske, seija! teine ford jälle annan; seija waguselt!”

Sikk kuulis jeda ja ruttas teisel õhtul lehma ees karjast koju, sirutas jalad laiali ja jäi nõnda eide ette seisma. Eit andis tale käterätikuga mööda kaela; aga sikk ei liigutanud paigast. Temal oli meeles, et eit lubas lehmale leiba ja jõola, kui ta paigal seisab.

Eit võttis witsja ja andis sellega sikkule walu.

Kui sikk ära läks, hakkas eit jälle lehmale leiba jõola andma ja temaga lahkest kõnelema.

„Ei inimesed tee jugugi õigust,“ mõtles sikk.
 „Mina seisin wagašemine kui lehm ja sain peksta pealegi.“

Wanašõna: Õnnis hõlbul õpetakse, Wilets witsjul peksetakse.
 Ei kõik mahu marjamaale, muišt jääb ikka karjamaale.

47. Karja poisj.

Dr. M. Weste.

Kena keja murme keskel
 Kõnnib karja poisjike,
 Kõnnib lamba karja ümber
 Hoiab lambaid hoolhaste.

Lambad rahul rohthu jõowad,
 Talled kõrwal tantšiwad,
 Yimmud ümberkeeru lendwad,
 Lilled läigitawad maad.

Lõo õitswa õite õhul
 Keerutelleb kõrgele,
 Lõo lõõrituse jekka
 Kõlab ka nüüd karjane.

Hõiska, ella poisitene,
 Rajupõlvel kašinal!
 Mõni kurbdus, mõni mure
 Tuleb põlvel tulewal.

48. Pois ja kagu.

Pois: „Kuule, ja kukulind! kus ju kulla pesa on?”

Kagu: — Minul ei olegi pesa.

Pois: „Kuhu ja siis omad munad muned?”

Kagu: — Ma munen omad munad teiste lindude pesadesje.

Pois: „Kas siis teised linnud jeda lahkelt lubavad?”

Kagu: — Ega ma nende luba ei küsi, waid munen siis kui teised linnud kodunt ära on.

Pois: „Eks nemad wiska ju muna eneste pesadest wälja?”

Kagu: — Nemad minu kawalust ei tea, jekt et mina enne nende muna wälja wiskan ja siis oma ašemele munen.

Poiss: „Kas su pojad siis wäljahaudub ja kes neid toidab?“

Rägu: — Needsamad linnukesed, kelle pesadesse omad munad munen, hauduvad oma poegadega ühes ka minu omad wälja ja toidawad siis neid ka niisamasuguse hoolega nagu oma poegi.

Poiss: „Aga ütle, mis ja siis ise teed?“

Rägu: — Mina laulan puu otjas: kukku! kukku!

Poiss: „Kas sina saad kulliks pärast Jaani päewa ja sööd meie kanad ära?“

Rägu: — See on tühi jutt, sest mina oma õrna nokaga ja weikeste jalgadega ei saa kellelegi kahju teha.

Poiss: „Mis ja siis öiete sööd?“

Rägu: — Mina süön kärpseid ja liblikaid, mardikaid ja tõukusi, mis muidu rohuaedadele suureks kahjuks on.

Poiss: „Kust ja siis talwel süüa saad?“

Rägu: — Talweks lendan ära soojale maale; seal on mul jälle küllalt kõiki mis tarwis on.

Poiss: „Kuku ja lägu kuldalindu, Häälitsele hõbenokka; kui ja ei kuku, kukun ise.“

49. Käo teretamine.

Rägu kukub kuuse otjas: kukku! kukku!

Tua taga tamme otjas, kukku! kukku!

Tere, weike wennatene, kukku! kukku!

Puna palge poisikene, kukku! kukku!

Ma toon sooja juwetese, kukku! kukku!

Kibe küli ajatese, kukku! kukku!

Toon sull' kauni kannikese, kukku! kukku!

Lehtaw lehte lillekese, kukku! kukku!

Rahwa laul.

50. Karjatsed õitjäs.

Karjatsed olivad väljal ja hoidsiwad öösel oma karja. Ja waata, Issanda ingel tuli nende juurde, ja Issanda auu paistis nende ümber, ja nemad kartsiwad ülewäga. Ja ingel ütles neile: „Ärge kartke! sest waata, ma kuulutan teile suurt rõõmu, mis kõige rahwale peab saama: Teile on täna sündinud Taaweti linnas Önnistegija, kes on Kristus, see Issand. Ja see olgu teile täheks: Teie leiate selle lapse mähitud ja sõimes magawat.“ — Karjatsed tuliwad rutuste Betlemma ja leidsiwad Maria ja Joosepi, ja selle lapse sõimes magawat. Ja kui nemad teda said näinud, läksiwad nad karja juurde tagasi, auustasiwad ja kiitsiwad Jumalat kõige selle eest, mis nemad olivad kuulnud ja näinud.

51. Jõulu laul.

Oh kui rõõmulik,	Oh kui rõõmulik,
Oh kui õnsalik	Oh kui õnsalik
Iõulu walgus ja iludus!	Ingli sõnumid kuulata:
Ilm oli hädas —	Petlemma sõimes,
Kristus siis sündis.	Taaweti linnas —
Hõiska ristikogudus!	Kristus Önnistegija.

Oh kui rõõmulik,
 Oh kui õnsalik
 Taewa inglite laulu heal:
 Auu olgu Isal,
 Rahu siin maa peal,
 Inimestest hea meel!

52. Puude waidlus.

Kord hakkaswad puud waidlema, kes nendest kõige ülem ja kasulikum olla. Tamm ütles: „Waadake ometi kui suur ja jäme mina olen. Mul on palju oksje ja minu oksjad kannawad wilja ja ilusaid lehti. Minu wastu ei saa ükski.“

Dunapuu wastas: „Wilja sul küll on, aga see kõlbab ainult sigadele; inimesed ei saa sest midagi. Aga minu õunad rõõmustawad iga inimest. Neid

wõib suurte kuningate ja waeße talurahwa toiduks pruukida. Minu oksjadelt forjatakse suured korwi täied õunu. Neid panakse talweks keldrisse paigale ja kuivatatakse ka ahjus ära, siis tehakse nendest maitsewat rooga. Näed nüüd küll, et mina see kõige kasulikum puu olen.“

„Mis sul meelde tuleb,“ ütles kuusk. „Kellest tehakse inimeste elumajad, kellest saadakse ahjukütti? Kellest tehakse lauad, toolid, kapid ja maja riistad? Eks minust! Teie olete talwel lagedad ja paljad, aga mina olen aasta läbi ilus ja haljas. Pealegi tuleb jõulu ajal jõulu lapsukene, istutab mind ilusasse aeda, seub sinu õunad ja weel kullatud pähkliid, rosinad ja mandlid minu oksstesse. Kui ilusjad küünlad minu külles põlewad ja asjad särawad, siis on lastel kõige suurem rõõm ja nemad laulawad: „Oh jõulupu, oh jõulupu, kui armsaste sa hüilgad!“ Eks ole tõsi?“ — Tõised puud ei lausunud enam sõnagi.

53. Jõulupuu.

Dh jõulupuu, oh jõulupuu,
 Kui armjaste ja hüljad!
 Su külles küünlad säravad
 Ja jõulu kingid paistavad.
 Dh jõulupuu, oh jõulupuu,
 Kui armjaste ja hüljad!

Dh jõulupuu, oh jõulupuu
 Koor, wana saab just rõõmu.
 Su juures lapsed laulavad
 Ja rõõmsast' andid ootavad.
 Dh jõulupuu, oh jõulupuu,
 Koor, wana saab just rõõmu.

Dh jõulupuu, oh jõulupuu,
 Sind Jeesus meile toonud.
 Ta meile täna sündinud
 Ja kallid anded kinkinud.
 Dh jõulupuu, oh jõulupuu,
 Sind Jeesus meile toonud.

J. Brandt.

54. Jeesus ja lastekesed.

Kui Jeesus rahvast õpetas, siis tõiwad emad
 omad lapsed Jeesuse juurde, et tema neid pidi õnnis-
 tama. Aga Jeesuse jüingrid ei tahtnud lasta neid
 tema juurde tuua. Kui Jeesus seda nägi, sai tema
 meel haigeks ja ütles: „Laske lapsed minu juurde
 tulla, ja ärge keelake neid mitte, sest nende pärast on

Jumala riik. Tõeste, tõeste mina ütlen teile: Kes ial Jumala riiki vastu ei võta kui lapsuke, see ei saa mitte senna sisse." Ja tema võttis neid sülle, pani käed nende peale ja õnnistas neid.

55. Nasta, kuud, nädalad ja päevad.

Uus aasta hakkab näärpäevaga. Nastal on neli aastaaega: kevade, suvi, sügise ja talv. Ühes aastas on 12 kuud. Kuude nimed on: jaanuar, veebruar, märts, april, mai, juuni, juuli, august, september, oktoober, november ja detsember. Iga kuu kohta arvatakse neli nädalat. Nädalas on 7 päeva. Nende

nimes on: pühapäew, esmaspäew, teisipäew, keskädal (ehk kolmapäew), neljapäew, reede ja laupäew.

Mõista, mis see on: Üks tamm, kaksteistkümmend haru, iga haru peal neli peša, igas pešas seitse muna?

56. Neli wenda.

(Mõistatus.)

Neli wenda jalutawad,
 Järjestikku nad reisirwad;
 Igal aastal meile toowad
 Ringitugi, mis ilusad.

Üks toob urbe, õisi kaasa,
 Laheb lauluji kõlama,
 Paneb haljendama aasa,
 Puistab puudesse lehed ka.

Teine tuleb kindlal sammul,
 Päik'se paiste ja wihtmaga,
 Lijab lilli uuel rammul,
 Põldu õnnistab wiljaga.

Kolmas täidab meie aidad,
 Kirstud, salwed täis wiljaga;
 Ringib meile kirjimarjad,
 Pähklid, ploomid ja õunad ka.

Neljas üsna tusa tujul
 Näeb, et wäljad ju lagedad,
 Metsjad, aasad leinatujul:
 Täidab lumega puud ja maad.

J. G.

57. Kallid kiivid.

Üks uhke noor inimene oli pidu peal. Tema kiitles ühtepuhku kallist kiividest ja näitas sagedasti oma sõrmust, mille küljes kallid kiivid olivad. Üks piduliste seast küsis: „Olge head, ütlege, mis kasu teile niisugused kiivid saadavad?“ — „Kasu? — Mis kasu niisugused kiivid ialgi võivad saata?“ imeteles kiitleja.

— „Noh, ma tahan siis teile näidata kallid kiiva, mis mulle iga aasta 200 rubla kasu toovad.“ — Ta wiis kiitleja oma weskisse ja näitas temale oma weskikiiva.

Wanašõna: Kõik ei ole kuld, mis hiilgab.

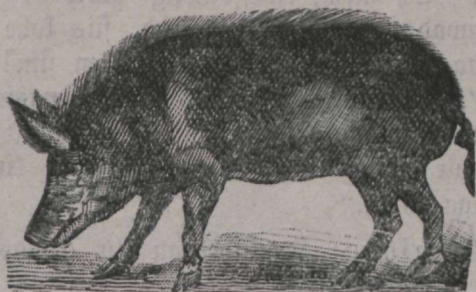
58. Pulmas.

Üks tõsine wanamees oli pulmas. Pulmalised paluti jõõma laua juure istuma. Wanamees pani käed risti ja luges oma jõõmapalwe ära, nagu ta jeda kodugi tegi. Teised aga hakkasiwad ilma palwe lugemata kohe jõõma.

Üks halp noor inimene tahtis wanameest natukene pilgata ja küsis tema käest: „Kuulge, wana papa, kas teil kodu kõik jeda pruuki peawad?“ Wanamees wastas: „Toas peawad küll kõik jeda pruuki, aga laudas on mul üks emis wiie põrsaga, need pistawad omad ninad kohe künasje, ilma palwe lugemata.“

Wanašõna: Jämeda pakule kulub jäme talb ära.

59. Siga.

Paar korda siga ümber küna käis,
 Seal sees on toitu veel, kuid sellega mis teha?
 Röht sial kindlalt tumbitud ju täis,
 Nii täis, et ägijemas keha;
 Ja ega ülearu süüa wõi,
 Ka sellelgi on loodus seadnud raja.
 Koh, siga katsus veel ja söi:
 Mis täis see täis; siin pole kartust waja!
 Kas siputa, ei suutäis alla läe,
 Ehk oleks söögiks kas wõi jaia siju...
 „Mis tühja!“ mõtleb siga: „näe!
 Mis toit see on? — ei äratagi iju!...
 Käi wälja künaft, wälja jolk ja risu!“
 Seal siga südikalt siis kärsja jirutas
 Ja, wiuhsti, kummuli ta küna wirutas.

J. Tamm.

60. Wanamees ja jurm.

Wanamees tuli metsast, puu kimp seljas. Ta oli
 raskest tööst ja waewast tüdinenud. Kui ta diete ära

wäsis, siis wiskas ta kimbu õladelt maha ja hüüdis ägedalt: „Oh surm, tule ometigi ükskord!“ — Wae-walt oliwad need sõnad räägitud, siis kohe oli surm seal tema juures ja ütles: „Ma olen siin! Mis sa tahad?“ Wanamees ehmatas ära ja wastas: „Oh, ma ei taha midagi, mitte midagi. Ainult seda aga palun, ole nõnda hea ja aita mu puu kimp mulle jälle selga tõsta.“

Wanajõna: Igalühel on elu armas ja hirm surma eest.

61. Ingel ja lapsuke.

P. Jakobson.

Üks ingel taewast maha tuli
Ja astus lapse sängile:
„Oh ütle mulle lapsukene,
Kas tahad tulla taewasse?“

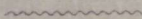
„Mis on see taewas kuhu lähme?“
Nii küsis waga lapsuke
„Kui kauaks jätad ja mind sinna?
Mu järel nutab emake?“

„Oh lapsukene ära kardad,
Ma tahan emat trööstida
Ja taewa Isa ise pühib
Ta filmast nutu pisara.“

Nüüd mõtab ingel lapsukese
Nii hellalt oma kätele
Ja kannab teda omas süles
Siit taewa poole ülesse.

Siis ingli pehme käte peale
Laps uimub waikselt magama. —
Kuid ema nutab, ema leinab,
Ei jõua enmast trööstida.

62. Hunt lamba naha.

Hunt sõi lamba ära ja tõmbas lamba naha enese ümber. Ta hakkaski lamba karja seas elutsema ja sõi iga õhtu weel ühe lamba ära. Lambad ei teadnud küll sellegi pärast midagi karta, aga karjane tundis pea oma lammaste wähenemist. Tema otsis hoolhaste karja läbi, leidis halliwatimehe lamba naha alt üles ja lõi ta furnuks.

Karjasel oli üks poeg, kes ka juba karja aitas hoida. See ei olnud mitte seal juures kui isa hundi maha lõi. Kui ta sinna juure tuli, hüüdis ta imekspannes: „Kes seda oleks wõinud mõelda, et lamba naha all hunt wõis olla!“

Isa kostis: „Mu poeg! Waata ifka, inimeste ja elajate juures, nende töö peale, aga mitte ilusa riide ja waga lamba näo peale, sest kes filma ees suur sõber, on tihti tagajelja kaelalõikaja.“

Wana sõna: Hunt heidab küll karwa, aga mitte wiiji.

63. Suur kapijapea.

Kaks jelli, Juhan ja Peeter, läksiwad ühest kapija aiast mööda. Peeter oli ammeti poolest katalsepp.

Peeter ütles: „Waata, Juhan, misjuguised juured kapijad siin aias kaswawad!“

Juhan armastas tihti luisata ja wastas Peeterile: „Katsu asja, keda nõnda imestada! Kui ma Sakjamaal reisimas käisin, siis nägin seal niisuguse kapijapea, mis nii juur oli nagu see maja, mis seal künka peal paistab.“

Peeter ütles: „See võib küll väga tõsi olla; aga ükskord, kui ma meistri juures olin, siis lastis meister ühe nii juure katla teha, nagu meie kirik!“

„Kas tõeste!“ hüüdis Juhani imestades; „Ütle ometi, mis nii juure katlaga peaks tehtama?“

„Meie tahtsime tema sees sinu juuri kapsaid teeta,“ vastas Peeter.

Juhani punastas ära häbi pärast ja ütles: Täna ei find! Sinu katla lugu olgu mulle õpetuseks, et ma edespäi enam ei waleta.

64. Kapsas.

J. Tamm.

Kapsas see kallistas liblikaid süles

Hällitas enese peal:

Liblikad leidsiwad alla ja üles —

Puhkamist leidsiwad seal,

Päewad need läksiwad, aga oh paha!

Kapsas, miks leinama löid?

Jäljed, mis liblikad jätsiwad maha,

Ussisi ilmale töid! —

65. Harakas poegadega.

Harakas wiis omad pojad põllule; nad pidiwad õppima iseenelele toidust otstima. Pojad ei olnud sellega rahul. „Läki pejasse tagasi,“ ütlesiwad nemad: „pejas on ju palju parem, sest sina, armas ema, tood meile toidu pejasse kätte.“ Aga harakas ütles: „Lapsed, leie olete juba juured küll, ja mõite iseendid

küllalt toita. Minu ema wiis mind palju waremine pesast wälja.“ — „Aga kütt tuleb ja laseb meid püüfiga maha,“ wastasiwad lapsed. „Pole wiga!“ ütles ema: „sihtimine wõtab aega. Kui näete, et kütt püüfi palgesse paneb, siis lennake ära.“ Lapsed wastu: „Küllap me' seda küll teeme, aga kui keegi kiwi wõtab ja sellega meid wiskab, siis ei ole sihtimist tarwiski, mis siis teha?“ — „Noh, teie wõite ju näha, kui ta maha küürutab ja kiwi wõtma hakkab,“ ütles ema. — „Aga mis siis saab, kui tal kiwi alati pihus on, ja igal filmapilgul wõib wistata?“ — „Ohoo, kui targad juba teie olete!“ ütles ema, „näha on, et teie wõite küllalt iheeneste eest muretseda.“ Ta lendas ära ja jättis pojad maha.

Töö ja wõitlemine peawad eluteel meid karastama.

66. Koer ja hunt.

Koer jäi magama õue wärawa taga. Näljane hunt fargas ta peale ja tahtis teda ärasüüa. Koer ütleb: „Anna aega, hunt, ma olen praegu hoopis lahja. Kannata, sest minu peremehel saawad warsti pulmad, siis saan ma täieste süüa, lähen raswaseks — siis on sul hoopis parem mind süüa.“ Hunt jäi uskuma ja läks ära.

Teine kord tuli hunt tagasi ja näeb, et koer magab katukjel. Ta küsib: „Noh, kuida lugu läheb, kas pulmad mööda?“ Aga koer wastab: „Kuule hunt, mis ma ütlen: Kui teine kord weel leiad mind wärawa tagant magamast, ära hakka siis enam pulme ootama!“

Wana sõna: Lase sant sauna, siis ta tahab ka lawale saada.

67. Hani ja kurg.

Hani ujus tiigi peal ja kõneles iseeneses kõwa healega: „Küll ma olen tõeste üks imeline lind! Mina wõin kuiwal maal kõndida, wõin wees ujuda, wõin ka õhus lennata. Teist niisugust lindu maailmas enam ei olegi! Mina olen kõikide lindude kuningas!“

Kurg kuulab hane juttu ja ütles temale: „Hani, fina oled üsna rumal lind! Kas ja wõid ujuda nagu haug, wõid jooksta nagu põder, ehk wõid ja lennata, nagu kottkas? Parema on ikka, üks asi heaste osata, kui palju ja pahaste.“

68. Pajulind ja tuikene.

Pajulind langes lõhku. Waene linnuke rabeles ja kiskles, et kuidagi wiisi lahti peaseda. Noor tuikene nägi seda. Ta hakkas pajulindu naerma ja hiritama ja ütles: „Eks sul ole häbi, süda päewa ajal lähed lõhku! Ma wõin kihla wedada, et mina ei oleks ennast mitte nõnda wiisi petta lastnud.“

Uga ennä! Juba rabeleski tuikene filmukse otsas, mida linnu piitüdja osawaste oli üles seadnud. Jah paras! Ära naera naabrit, kui ta hädas on.

69. Rikas kaupmees ja waene kingsepp.

Wäikeses majakeses elas waene kingsepp. Üle uulitsa tema wastas elas rikas kaupmees. Kingsepp oli rõõmsa südamega inimene. Wara hommikut kuni hilja ööni laulis ta alati oma töö kallal. Kaupmees oli muidu kõigiti õnnelik, aga üks asi tegi talle tusta:

naabri laulud ei lastnud teda ööjetel magada. Mis ja tahad teha? Üksford kutsus kaupmees kingsepa ja kinkis temale koti täie raha. Kingsepp sai forraga rikkaks meheks. Aga seft päewast jaadik ei tulnud tale enam uni, ega wõinud ta ka enam laulda. Tema mõtles alati raha peale ja walwas seda. Wiimaks sai ta aru kätte: Ta wõttis rahakoti, wiis kaupmehe kätte tagasi ja ütles: „Wõta oma raha jälle ära! Seni ajani olen ma mureta elanud ja rahulikult maganud. Rahaga aga kadusiwad mu uni ja mu rahu ära. Sakkian parem tööd tegema nagu ennegi ja olen rahul oma saatusega.

Wana sõna: Rahu on parem kui raha.

70. Hiir ja rott.

Hiir läks oma auku ja pidi pejasse minema. Tee peal sai ta rotiga kokku ja ütles: „Kuule naaber!

Kas oled ka neid häid sõnumid juba kuulnud? Räägitakse, et kaks olla lõvi küüsi sattunud. Nüüd ometegi hakkab meil rahuline põli ja hea elu!”

Kott vastas: „O kullake, ära rõõmusta ilmaaegu, ega looda tühja peale! Kui kaks lõvi küünte ligi sai, siis on ka lõvi juba otsas, sest et kaks on kistja elajate seas kõige tugewam!

Wana sõna: Kartusel on juured firmad.

71. Roti pulmad.

Oidu roidu roti pulmad!

Hiire tütar läks mehele

Nirgi noorema pojale.

Küll olid uhked pulmalised:

Siad siidi särgilised,

Kukk oli kulda kannustega,

Wares waski saabastega,

Haraka habe aetud,

Tihane tina reega.

Hunt oli hullu isameesi,

Jänes pikka peiupoissi,

Karu kallis sõiduruuna,

Rebane roa tegija.

Rahwa laul.

72. Beremees ja julane.

Beremees ja julane

Tulid heinalt õhtu eel,

Metjateel

Tõttasivad hooljaste

Kodusse.

Korraga neil vastas karu!
 See ei pidand pikka aru:
 Wiskas ühe seljali, —
 Peremees see oligi.

Päts nüüd muljub meest ja kääneb,
 Tema luid ja liikmeid wäänab, —
 Kohta otsib ta
 Kust wõiks hakata
 Meest õgima.

„Si üsna hulluks kipub,
 Elu niidi otsas ripub!”

„Kallis Mihtel, tule appi!”
 Palub wana perepappi
 Suure hirmu sees.

Mihtel julge mees:
 Kähmas kirwega

Njawiitmata
 Poole karu pead
 Dtsjast korraga.

Eiis weel raudse hanguga
 Karu kõhtu torkis ta.

Karu mõirgas, kuffus, furi,
 Enne kui sai tehtud furi.

Häda möödas. — Peremees
 Tõuseb, kirub wiha sees,
 Sõimab julast hulluste. —

„Mille eest?“ nüüd küsib see.

Wana vastab wihaaga:
 „Selle eest, et tola ja!
 Raiud, torgid, teed kõik paha —
 Riitud ära karu naha!“

Nii unustakse tihti head
 Ja toodaks' wälja tühjad wead!

„Wanaisa Krõilow.“

73. Tuhat rubla.

Üks rikas mees tuli õpetaja juurde ja ütles:
 „Ma tahan waestele 1000 rubla anda, aga ma ei
 tea kellele anda. Wõtke see raha ja andke kellele
 teate tarwis olewat.“

Õpetaja vastas: „See on hull raha ja mina
 ka ei tea kellele anda; wõib olla, et annan ühele
 palju, teisele liig wähe. Ütelge misjuguste waestele
 ja kui palju tahate kellelegi anda?“

Rikas ütles: „Kui Teie ka ei tea, kellele anda, küllap siis Jumal teab. Andke sellele waelele, kes kõige enne Teie juure tuleb.“

Sesjamas kihelkonnas elas ka üks waene inimene. See oli jumalakartlik ja taganes kurjast ära. Tal oli palju lapsi, aga oma haiguse pärast ei jõudnud ta enesele ja neile ülespidamist muretseda. Ta wõttis üksford Taaweti lauluraamatu kätte ja luges seda kohta kus seisis: „Ma olen noor olnud ja wanaks saanud, aga ma ei ole mitte näinud, et õiglane ja tema sugu leiba kerjanud.“

Waene mees mõtles: „Jumala ees oleme küll kõik süüdlased, ma olen siiski juure hoolega püüdnud kurja eest hoida, aga nüüd näitab, et Jumal on mind mahajätanud. Dot', ma lähen õpetaja juurde, küsin tema käest järele, mikspärast pühakivi jedawiisi räägib.“ — Tema läks õpetaja juurde. Õpetaja nägi teda ja ütles: „See on esimene waene, kes mu juurde tuli,“ ja andis temale rikka mehe 1000 rubla.

Wanaõna: Mida juurem häda, seda ligem abi.

74. Kaks atra.

Talupoeg läks jepale ja tegi ühejugujeft rauast kaks atra. Juhtumise kombel jäi üks ader jõude seisma ja oli kõige suwe kuuri all ilma tööta. Teine ader pidi aga kõige suwe tööd tegema. Sügise jaiwad mõlemad wennaßed kuuri all jälle kokku. Tööader oli palju ilusamaks läinud kui siis oli, kui ta jepapajast wäljawiidi; ta hiilgas nagu hõbe. Jõudeader oli roostetanud ja üsna must.

„Ütle, kullake, kust see ometi tuleb, et sa nii ilus ja priske oled, ja särad nagu hõbe? Ma arvasin, et sa töö juures üsna näotumaks jääd,“ ütles jõude-ader. Töö-ader kostis: „Töö on mind ilusaks teinud; aga et sa inetumaks oled jäänud, see tuleb sest, et sa kõige suve laisklefid.“

Wanašõna: Töö teeb priskets ja ilusaks, laiskus nukrats ja näotumaks.

75. Isesugune tänu.

J. Liiw.

Sant käis tasahillukesi
Kargu najal edasi,
Poisil läikis silmas wesi,
Nurus süüa ammugi.

Sant tal andis leiwa pala,
Pois ei nuttu lõpeta:
Palus kõrwaseks weel kala,
Palus — kunni anti ka.

Poisikese suu nüüd matsus
 Süües aegawiitmata,
 Tänutäheks ise katsus
 Sandi kombel longata.

76. Otsja raiuja.

A. Piiritivi.

Talumats läks firwega
 Metsa otse raiuma,
 Kase otja kõrgele
 Konis tema ülesse.

Uue otja otjis ta,
 Hakkas teda raiuma;
 Pööris kase poole juu,
 Et ei läheks raiistu puu.

Otsja peale istus ta
 Kase poole seljaga
 Ja siis raius otjakehe
 Kase küllest wallale.

Andis paugu, andis kaks,
 Ots tal tegi vastu: praks!
 Seft et Matsi kehake
 Otsja rõhus tubliste.

„Kahju!“ hüüdis raiuja,
 „Nii ma puud ei palju saa:
 Tubli tüwi üles jäi,
 Ei ma seda enam täi.“

Mats seal hüüdis rõömuga:
 „Nii nüüd ikka raiun ma!“
 Aga praksti, kuffus ta
 Alla ühes otjaga.

77. Põllutöö.

Põllumees harib põldu. Ta künnab maad
 adraga ja äästab äkka. Adra ette rakendatakse
 hobune, aga mõnikord ka kaks härga. Kui põld hästi
 haritud, siis külwatakse seeme peale. Seeme küntakse
 mulla sisse ja äästatakse ära. Kuival ajal trullit-
 takse seemne põld filedaks, et väga ära ei kuivaks.
 — Talwewili, rukis ja taliniisu, külwatakse sügisel

maha. Tõuuwili (s. o. juuwili): odrad, kaerad, tatrads, ernes, oad ja kartohwolid külwatakse kewadel.

Käi, Küüt ja Punu, wao peal,
 Sest põllust tuleb leib;
 See jalg on ikka õigel teel,
 Mis adra taga käib.

78. Poijite põllul.

J. Tamm.

Üsna ükspäini, taat,
 Põldu künnad ja!
 Künas tööga toime saad
 Ilma abita! — ...

Taat, ka mina — eks ja näe —
 Käin kui künnimees! ...
 Weike ruun mul kündma jäe
 Weikse adra ees!

Nagu künnimehe wiis
 Waale ta wiin ...
 Kohe on jul abi siis,
 Kui jaan kündjaks siin ...

79. Inimene.

Igal inimesel on ihu ja hing. Ihu on nähtaw, aga hing on nägemata. Ihu on kolmejaoline: ül-
 wel pea, keskkel keha ja all jalad. Käed on kahelpool
 keha külles. Pea on kera, jarnane, aga natukene
 kaheltpoolt õhukene. Keha on peaaegu ümmargune
 nagu rull. Igal keha jaol on liha ja luud. Luud

on kehale toeks. — Pea sees on: pealuu, näoluud, lõualuud ja hambad. Pea peal kasvavad juuksed. Keha sees on: seljaluu, küljeluud, rinnaluu, pihaluud, õlaluud ja puusaluud. Peale selle veel käte ja jalgade luud, sõrme ja varvaste luud. Pealuu sees on peaajud. Peaajudes ongi tarkuse ja teadmise võim.

80. Jhu liikmete tüli.

Ükskord läksivad inimese ihu liikmed ijekeskis tülisje. Nemad ei tahtnud üksteist enam teenida.

Jalad ütlesivad: „Meie ei hakka enam kõndima, ega teid kandma, kõndige ise!“ Nad jätsivadki kõndimise maha.

„Meie ei hakka ka teile tööd tegema,“ ütlesivad käed: „tehke ise!“

„Ega ma ometi loll ei ole, et hakkan teid kõiki toitma,“ ütles juu: „jõogu igaüks ise!“

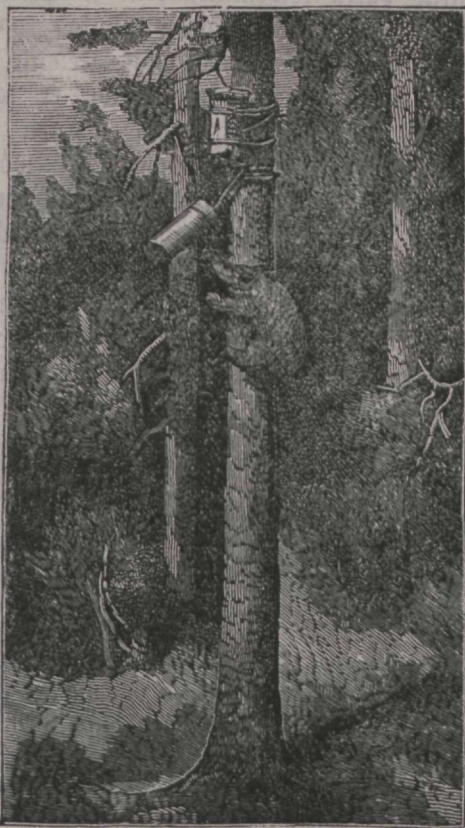
„Aga mis wahimehed meie siis teile oleme?“ ütlesivad silmad: „meie ei waata enam kuhugile; wah-tigu igaüks ise!“

Nõnda mässasivad kõik liikmed ja jätsivad teenistuse maha. Aga mis jüst wiimaks wälja tuli? Kõik liikmed jäiwad ise nõrgaks ja ihu hakkas ära-kuiwama. Häda sundusel hakkasivad nemad wiimaks aru saama, et riidlemine aina rumalus on ja et ometigi peab üks teisele abiks olema. Nemad hakkasivad igaüks jälle oma wana ametisse ja jäiwad warsti jälle kõik tugewaks ja terweks.

Wana sõna: Käsi peheb kätt, siis saawad mõlemad puhtaks.

81. Karu ja puu-pakk.

Karu kõndis metsas ja nuuskis, et midagi sööma-
poolist leida. Korraga tundis ta meehaifu. Ta tõs-

tis pea üles: ennäe, mäna otšas on taru (mesipuu),
taru all ripub oheliku otšas file puupakk. Aga mis
Miskal pakuga tegemist? Miska ronib mäna otša.

funni pakuni, aga kõrgemale ei saa, pakk on tüliks ees. Miska tõukab käpaga paku eest ära. Pakk kiigub tasakeste tagasi ja lööb karule mööda pead. Miska tõukas paku kõwemine, pakk lõi Miskat jälle walusamine. Miska wihastas ja tõukas paku kõigest jõuust. Pakk läks sülb maa eemale, langes tagasi ja andis karule niisuguse hoobi, et karu pea-aegu puuotsast maha pidi kukkuma. Karu sai tuliwihaseks; pakk pidi nuhelda saama. Ta wõttis weel oma wiimse jõuu kofku ja andis pakule weel ühe tugewa hoobi; pakk aga kõmmutas jälle karule wastu pead, nii et ta puu otsast maha kukkus ja otse nende terawa otsadega waiade otsa, mis puu alla maa sisse jelle tarwis oliwad püsti pantud. — Et karu meeletumalt wihastas, seda pidi ta nüüd oma sooja nahaga ära maksma.

82. Sifule.

J. Tamm.

Miks sa poksled, sifule, Kas ei wõi sa rõõmuga
 Sled tüliks teistele! Naasal ümber hüpata?

Kuidas mina, karjane,	Siin on igaihele
Teile olen tajane —	Ufupaigaks aasake;
Kas ei wõi te elada	Igal hingel on siin maad,
Rahus teine teisega?	Mis ja muidu jonni a'ad?

83. Hanede jagamine.

I.

Ühel waesel mehel ei olnud leiba. Ta mõtles mõisa minna, härra käest leiba paluma. Et härrale meelehead teha, praadis ta ühe hane ära ja wiis härrale kostiks. Härra wöttis hane wastu ja ütles: „Ole terve, külamees, hane eest, aga meie ei tea, kuida meie sinu hane peame ärajagama. Mul on proua, kaks poega ja kaks tütart. Kuida jagada nõnda, et igaiks rahul wõib olla?“ Mees ütles: „Mina jagan küll.“ Ta wöttis noa, lõikas hane pea ära ja ütles härrale: „Pea saab sulle, sest sina oled kõige maja pea.“ Siis lõikas tagumise otja, andis prouale ja ütles: „Sina waatad maja järele ja istud kodu, sulle saab tagaots.“ Nüüd lõikas ta jalad ära, andis poegadele ja ütles: „Teie peate isa teede peal käima, teile saawad jalad.“ Aga tütardele andis tiiwad ja ütles: „Teile kummalegi saab üks tiib, sest teie lendate warsti majast wälja. Selle natukesse, mis üle jääb, wõtate omale!“ — Ja ta wöttiski terve hane enesele. Härra naeris ja andis mehele leiba ja raha.

II.

Rikas külamees jai ka kuulda, et härra waele mehele ühe ane eest raha ja leiba oli andnud. Ta praadis wiis hani ära ja wiis ka härrale.

Härta ütles: „Ole terve hanede eest! aga mul on naene, kaks poega ja kaks tütar — üleüldse kuuekõste; kuda tuleks wiis hane jagada kuuele, et igauks ühetaja saaks? — Rikas mees mõtles, mõtles ja — ei saanud kudagi sellega korda.

Härta lastis ruttu waeße mehe mõisa tulla ja kästis haned ärajagada. Waene mees wõttis ühe hane, andis härrale ja prouale ja ütles: „Teie, härta, proua ja hani olete kolmekõste;“ ühe andis poegadele ja ütles: „Kaks poega ja üks hani — jälle olete kolmekõste;“ ühe andis tütardele ja ütles: „Ka teie olete nüüd hanega ühes kolmekõste.“ Aga enesele wõttis kaks hane ja ütles: „Ennäe, ka meie oleme kolmekõste! — kõik on ühetaja.“

Härta naeris ja andis waeßele mehele weelgi raha ja leiba, aga rikka mehe kihutas ta ukselt wälja.

Kes midagi ei mõista, jellele midagi ei anta.

84. Käärakas.

Uulitja peal kõndis üks weike inimene, kellel küür seljas oli. Wallatu ja paha pois wiskas teda kivi; kivi jooksis otse küüra külge. „Di, mis osawaste sina oskad wihata!“ ütles küürakas: „Säh, sõbrake, mis ma sulle jelle eest annan!“ Ta wiskas poisile kopika ja ütles weel: „Ma olen waene inimene, mul ei ole wõimalik sulle rohkem anda. Aga waata, seal tuleb üks rikas mees. Kui ja tema külge ka nii osawaste trehwad, nagu minu külge, siis tema annab sulle kohe, mis ja wäärt oled.“

Poiss wöttis teise kiwi, wiskas ja trehwasti otsekohe rikka mehe külge. Rikka mehe teener wöttis poisi kinni, jagis teda walujaste karmupidi ja andis weel krepiga mõne hoobi pehme koha peale. Nõnda sai poiss kätte, mis ta wäärt oli.

Wanašõna: Kuida töö, nõnda palk.

85. Madu.

Madu jäi talwel külmaga kangeks. Külamees leidis, halastas ta peale ja pani ta oma põue sooja. Madu sai soojaks, hakkas elama ja hammustas oma heategijat, nii et ta suri.

Wanašõna: Ei usfi peale maksja halastada.

86. Hundi silmapisarad.

Hunt sai kuulda, et karjastel kõik kari otsa saanud. Ta tuli pisarsilmil karjatse juurde ja ütles: „O, oo! Kül mul on kahju ja hale meel sinu pärast. Sina tubli inimene!“ Karjane waatas hundi pisarate peale ja ütles siis: „Aitüma haletsemast, wa' wader!“

aga kes seda wõib teada, mispärast sina õiete nutad: kas on sul kahju minu pärast, wõi sellest, et sul enesel pole enam saaki leida.“

Wanasõna: Ära usu hundi juttu.

87. Pettuse kaup.

Räljane hunt otsis saaki. Ta tuli küla taha ja kuulas — laps nutab tuas, ja wanaeit räägib: „Kui ja nüüd nuttu maha ei jäta, siis ma annan sind hundile.“ Hunt ei läinudki enam kaugemale, waid jäi ootama, millal poisike tema kätte antakse. Dõ oli juba käes; hunt ikka ootab ja kuulab. Korraga kuulab — wanaeit räägib: „Ära nuta, lapsukene! Ega ma sind hundile ei anna; lais aga hunt tulla, siis tapame ta kohe ära.“ — Hunt mõtles: „Äsna pettuse kaup; ühtwiisi räägitakse ja teistwiisi tehakse.“ Ta läks kiireste külast ära kaugemale.

Parem kartta, kui kahetseda.

88. Hulluke.

Rahwa laul.

Kui mina hakkam laulemaie,
 Laulemaie luulemaie,
 Siis jääb küla kuulemaie,
 Wallakond jääb waatamaie;
 Kuulama minu sõnuda,
 Lapse halwa laulusida:

„Mis jee lapsi laulab palju,
 „Palju hulluke pajatab,
 „Oma hullula peala,

„Kumalalla mõtteella?
 „Ei ole hullul keelajaida,
 „Kumalal ei rawitsejaida,
 „Kes keelaks hullu külasta,
 „Tõreleks talu tuasta,
 „Ballatuma wainu alta.“

89. Kotinõel.

a) Õnnetus.

Üksford oli üks kotinõel. Tema mõtles ennast nii peene olevat, nagu õmblusenõel. Kui sõrmed ta terast mälja wõtsiwad, ütles ta sõrmedele: „Pange ilusti tähele ja hoidke mind kõwast finni, et ma mitte maha ei kuku! Kui teie mind lasete maha kukkuda, ega mind siis enam üles ei leita; ma olen ju nii peenike.“

„Küllap jellega ka forda saab,“ ütlesiwad sõrmed, ja hakkasiwad nõela ümbert finni.

„Baadake ka, mis mu taga järele tuleb,“ ütles kotinõel ja näitas pika filmalise peale, mis ta taga oli; aga filmaline oli jäme ja tal ei olnud sõlme otjas.

Köögitiidrukul oli pooljaapa pealnahk katti läinud. Seda taheti nüüd äraparandata. Sõrmed sundisiwad nõela otsekohe jaapa nahast läbi minema.

„Wuih, kui jäme on see töö!“ kikkas kotinõel. „Mina küll ei lähe siit iialgi läbi; uih! ma lähen katti, nüüd lähen katti!“ Ja tõeste, ta läiski katti. „Eks ma ütelnud,“ ütles kotinõel: „et mina olen hästi peenike.“

b) Uus amet.

„Nüüd ei tõlba ta enam kuhugi,“ ütlesivad jõrmed; aga nad hoidsivad teda ifka weel kinni. Kõõgitüdruk tilgutatas kirjalahki katkiläinud jilma afemele, otja peale ja pistis nüüd oma juure rätiku jellega ceft kinni.

„Ennäe! Eks ma nüüd ole riuandõel?“ ütles kotinõel. „Ma teadfin küll, et ma auu pooleft kraadi kõrgemale tõufen; kui ja ife midagi oled, fiis juft ka ifka midagi jaab!“ Seda üteldes naeris kotinõel ijeeneje jees, jefst ega wäljaspidi ei ole keegi tema naeru näinud. Ta iftus nii toredaste, nagu mõnes uhkes tõllas ja wahtis igale poole ümberringi!

Tema kõrwal oli ka nõõpnõel. See nägi oma upjakat naabrit ja ütles pilkawalt: „Olge head, lubage küfida, kas Teie olete kullast? Teil on ilus nagu ja oma pea ka otjas; kahjuks on ta aga liig weike! Teie peate tema kaswatamisega weel natuke waewa nägema, jefst ega igalühel jeda õnne ei ole, lafiga tilgutatud jaada!“

Seda kuuldes ajas kotinõel ennaft nii toredaste püüsti ja kõrgele, et rätiku jeeft wälja kuktus ja otsekohe jolgiwee renni langes, mida kõõgitüdruk parajaste puhastas.

d) Lähme reijima!

„Nüüd läheme reijima!“ ütles kotinõel. „Kuidas ma aga nüüd wõikfin edafi jaada!“ Kõõgitüdruk walas ämbriga wett renni ja tema jai õnnelikult natuke maad renni põhja peal edafi.

„Mina olen liig peenike jellefinatje maailmale,“ ütles kotinõel renni põhjas: „aga ma tean, kes ma olen, ja see teeb alati mu elu lõbusaks.“ Nõnda oli kotinõel upsatas ja heas tujus nagu ennegi.

Tema üle ujusivad laastud, õlekõrred, wanad seitungi tüfid ja muud tühjad asjad. — „Waata kuida nad purjetavad!“ ütles kotinõel: „Ega nad ise teagi, mis nende all on! Mina ise, mina istun siin! Ennäe, seal läheb üks laast; see ei mõtle ilmas midagi muud, kui iseennast, ühte „laastu“! Seal on üks õlekõrs. Näe, kuida ta keerleb ja weerleb! Ära ommeti üffi enese peale mõtle, ja mõid ju hõlpsasti mõne kiwi külge finni jääda! Seal ujub üks seitungi tüff! Mis ja laiutad ennast! See on ju ammugi unustatud, mis sinu peal lugeda oli. Waata, kuida mina istun siin kannatlikult ja waitseste. Mina tean, kes ma olen, ja seks ma ka jään!“

e) Seltjiline.

Ühel päewal juhtus, et üks pudeli tüfikene üsna kotinõela ligi seisma jäi. See säras nii toredaste, et kotinõel mõtles ühe teemandikiwi olemat. „Nii-
juguse kalli asjaga sünnib ometegi tutwustada,“ mõtles kotinõel. Ta pööris ennast wiisakaste pudeli tüki poole ja ütles: „Mül on auu ennast Teiega tuttawaks teha; mina olen preili Rinmanõel.“

„Teie olete wiist teemant?“ küsis pudeli tüf.

„Jah, jeda laadi ma ifka olen,“ wastas kotinõel.

Nüüd pidasivad üksteijest palju lugu. Nemad jutustasivad sellest, kuida maailm nüüdsel ajal uhke olla ja kuida igauks iseenesest palju lugu pidada.

Korraga walati palju rohkem wett rennisje, nõnda et üle renni ääregi wälja woolas. Suur wee wool wiis pudeli tiiki ühes ära; kotinõel jäi ükspäinise. „Juba tema sai edasi!“ ütles nõel: „Aga mina, mina jään istuma, sest mina olen hästi peenike; waat' kus on auu ja see on tore!“

g) Kotinõela mõtted.

Kotinõel istus toredaste, suurtes ja sügawais mõtetes: „Ma olen nii peenike, et tõeste võib arvata, et ma ühest päikesest olen jündinud! Sagedaste tulebki ette, just kui otsiks päikesest kiired mind wee alt taga. Ah! ma olen nii peenike, et ka mu ema mind wee alt enam üles ei leia. Rahju, et mu wana film katti läks, ma usun, et ma weel nutaksin. Aga ei! jeda ma küll ei teeks. Nutta, see ei ole mitte peenike, see ei kõlba mitte!“

h) Leitud.

Ühel päewal olivad faks uulitsa poissi renni ääres. Nad segasiwad ja sorisiwad renni läbi, leidsiwad wanu naelu, mõned nõõbid ja muid niisugusid asju. Ropp töö küll, aga noh, see tegi ju poistele lõbu.

„Mi, ai!“ karjatas üks pois, kes oma sõrme kotinõela otja wajutas. „Küll on aga jõmpfikas!“ „Mina ei ole kellegi jõmpfikas, mina olen peenike preili!“ ütles kotinõel; aga jeda ei kuulnud keegi. Kirjalakk oli pea ümbert ära läinud, jolgiwesi oli ta mustaks teinud, aga ta ise uskus, ta olla weel ilusam kui enne.

i) Laewa peal.

„Ennäe! Üks munakoore tuleb mööda wett alla,“ ütlesiwad poisid. Nad torkasiwad kotinõela munakoore sisse kõwaste finni ja lastsiwad päri wett minema.

„Mina ise must, ja seinad walged, oh kui kena see on!“ ütles kotinõel: „Nüüd wõiks igatiks mind waadata. See on merejõit! Kui ma aga mitte merehaigusesse ei jae, siis lähen kohe katti!“ — Aga ta ei jäänud merehaigeks, ega läinud katti ka.

„Küll on teraksest kõht hea merehaiguse wastu!“ mõtles ta. Peale selle ei wõi mitte unustada, et ma ikka enam olen kui inimene. Merehaigus on nüüd mööda! Mida peenem ollakse, seda enam wõib ka ärakannatada.

j) Wiimane wiletjus.

„Krõpsti!“ ütles munakoore, sest üks wanter läks temast üle.

„Oh ja taewas!“ filjatas kotinõel; „küll nüüd rõhub raskeste! rinnakondid ragijewad, nüüd onneti jään merehaigeks! Nüüd lähen katti! jah katti lähen!“

Aga ta ei läinud mitte katti, et küll wanfri ratas just otjekohe temast üle läks. Ta jäi ratta roopa sisse pikali maha ja nõnda wõib ta sinna jäädagi.

90. Tallekene.

Kord tallekene, kes ei olnud paha,
 Mas naljapärast jelga hundi naha,
 Läks nõnda karja seka kõndima. —
 Wiist pijut uhke wõitu oli ta.

Ta peale koerad kargasivad.
 Nad hundiks teda armasivad,
 Ja pidid juure vihaga
 Ta kohe lõhki kiskuma.

Nad oleksivad tõeste ka teinud seda,
 Kui karjatsed ep oleks peastnud teda.

Ei koerad furjal tujul naljata!

Tall maewaga kül lauta jõudis,
 Sest keha hädaste tal puhkuft nõudis;

Kuid seal jäi haigeks, hakkas põdema,
 Ja põdes, oigas terve elua'a.

* * *

Ma julle, Annifene,
 Ja sinu jõbradele
 Sel jutu pühendan;

Ea juba lapsena ta õpi hästi päha,

Kui mitte nüüd, siis pärast ja
 Võid temast tulu tabada.

„Banaisa Krõilow.“

91. Rebane ja hunt.

I.

Rebajel oli kange nälg. Tema jookkis mööda teed ja wahtis kahele poole, kas ei saa kuskiltgi midagi näpata. Korraga näeb, mees läheb hobusega, külmestanud kalafõvrem ree peal. „Küll oleks hea, wapest ka kõhutäis kalu süüa,“ mõtles rebane. Jookkis ette, wiskas tee peale pikali maha, jalad sirged, jaba firewille... mis surnud, see surnud, muud

midagi! Kalamees sõitis juurde, nägi rebast ja ütles: „Tubli krae saab naese kasuka peale.“ Wiskas rebaje jabapidi reffe, tõmbas roguški weel üle ja läks hobuse kõrwal edasi. Rebane tegi augu reewarwade wahela ja — kalu wälja loopima. Kalad läksiwad üksteise järele, kunni enam ühtegi koorma peale ei jäänud. Siis lipšas wa' wader ise ka tajahiljukesti minema. Mees läks koju, waatab — ei kraed ega kalu kumbagi enam.

Rebane tasfis kalad oma pejasse. Seal ta istus ja sõi. Hunt tuli juurde ja ütles: „Tere wader! Mis sa sööd seal?“ — „Kalakefi, waderike,“ wastas rebane. — „Anna mulle ka ehk wõi üksainukene.“

„Koh, kuda siis? aja aga sina juu laiali! Näed, kui ošaw ise: laš' mina püüan, tema siis aga sööb,“ wastas rebane. — „Anna siis üks kalapeakenegi mulle! — „Mitte jabakestki ei anna sulle! Püüa ise ja söö siis, et wats rebane!“ — „Peta kuda sina neid püüdsid?“ — „Ole hea, otši, kus jõe peal jää sees auk on, pista saba sinna sisse, istu ja üttele: kalad, tulge minu juurde suured ja weiksed! — küll siis kalad tulewad.“

II.

Hunt otšis augu üles, pistis saba wette, istus ja urišes: „Kalad, tulge minu juurde! suured ja ifka suured.“ Rebane tuli ka sinna, jookšis ümberringi

ja pomises; „Külmeta, külmeta, hundi jaba.“ Hunt küfis: „Mis ja, wa' wader, räägid seal?“ — „Seda sama, mis sinagi.“ Hunt aga istub ikka augu peal ja kordab oma sõnu, rebane jälle omafid. „Kulla waderike, kas ei ole ju aeg wäljatõmmata?“ küsib hunt. — „Ei weel, küll ma siis ütlen kui paras aeg on,“ — wastas rebane. Jällegi hunt istub ja kordab oma sõnu ja rebane omafid. Rebane nägi, et weeauf ju hästi külmetanud oli, ütles hundile: „Noh, waderike, tõmba nüüd wälja!“ Hunt tõmbab, tõmbab — jaba ei tule wälja. — Näe, kui ahne ja oled! haugutas rebane; Eks ma käskinud ütelda: juured ja weikesed, — sina kordasid ikka: juured ja juured. Noh, nüüd ei jaks wälja tõmmata. Dota natuke, ma lähen kutsun külast abi. Ta jooksis külasse, küsendas afna taga: „Tulge jõe, andke hundile walu. Hunt on jää külge finni külmetanud!“ Mehed jooksiwad kirweste ja harkidega. Hunt nägi hädaohtu ligidal, tõmbas kõigest jõuust, kiskus jaba ära ja pistis putkama ilma jabata, kuida aga jalad wõtsiwad. Waderike küsendab taga järele: „Tule tagasi! tule tagasi, wa' wader! Kalakesed unustasid maha!“

92. P ä h k e l.

Kaks poissi, August ja Teodor, leidsiwad sarapuu põõsa alt pähkli. Nead hakkasiwad isekeskis riidlema. August ütles: „Pähkel on minu, sellepärast, et ma teda enne nägin.“

Teodor kisendas: „Ei, mina wõtsin ta maast ära, sellepärast on ta minu.“

Naabri sulane, Jaan, kuulis nende riidu. Ta ütles: „Ärge riielge! Mina seletan teie asja ära. Ta wõttis pähkli, hammustas pooleks ja ütles: „See pool koort saab Augustile, sest et ta pähkli enne nägi, teine pool aga Teodorile, et ta maast ära wõttis, aga tuum saab mulle, et teid ära lepitan.“ Ta pistis tuuma suhu, sõi ära ja läks oma teed.

Riidlemisest ei tule muud kui kahju.

93. Kurb lugu.

Mifu tahab sepaks jaada, haamer raske taguda;
 Korstnapühkjaks tahab jaada, töö on muft ja kõlbmata;
 Mifu tahab lukusepaks, süed liiga palavad;
 Mifu tahab fngissepaks, tallanahad tugewad;
 Mifu tahab mäemeheks, küürutada paha;
 Hakkab waewalt ühe tööga, jätab warji maha.

Mifu, Mifu mõtle ja,
 Mis juht peab tulema!

Mifu tahab möldriks jaada, kotid raskeid punnida;
 Mifu tahab kangruks jaada, lõngad kurjad katkema;
 Mifu tahab rätsep olla, waluaste torkab nõel;
 Mifu tahab tisler olla, meister ije väga hõel;
 Raamatuid ta hakkab kõitma, klištri hais on paha;
 Hakkab waewalt peale tööga, jätab jälle maha.

Mifu mõtle, mõtle ja,
 Mis juht peab tulema!

Mifu palju peale hakkab, walmis ei ja midagi;
 Koorus' põli mööda jõuab, käed nõrgad koguni.

Mikuſt juba Mihkel jaanud, aga ta on rumal mees
 Igapäew ta kerjab, palub, kaebab jüda nukker jees:
 „Oh ma rumal! Koores põlves olin laiſt ja paha,
 Kõit, mis iial ettevõtsin, jätsin jälle maha.

Kahju, nüüd waſt mõtlen ma,
 Minuſt midagi ei saa!“

J. G.

94. Kes õpib jee oſtab.

Jakob tuli kooliſt koju ja pidi ühe jalmikese
 pähe õppima. Aga sõber, Mihkel, kutsus ta wälja
 mängima. Jakob pistis raamatu tasku ja hakkas
 õue peal palli mängima; aga jalmikene ei hakanud
 pähe. Pime tuli kätte, Jakob läks koju, sõi oma
 õhtukese ära ja wiskas woodisje pikali. Ta wõttis
 ka oma raamatu ühes ja pani ta oma pea alla;
 aga tee mis tahad, jalmikene ei jäänud ta pähe.
 Teisel hommikul tõusis ta kella 8 ajal ülesse, raa-
 mat oli kõweraks ja kaardu wajunud, aga jalmikene
 polnud ikka weel peas. Jakob läks kooli, ja miidugi
 ei oſtanud ta oma jalmikest äralugeda. Nüüd oli
 tal häbi teiste ees. Ta punastas ära ja ei julgenud
 filmigi üles tõsta.

Kes midagi ei õpi, jee midagi ei mõista;
 Kes midagi ei mõista, jell' midagi ei anta;
 Kell' midagi ei anta, jell' midagi ei ole;
 Kell' midagi ei ole, jee midagi ei wõi;
 Kes midagi ei wõi, on — ei midagi.

95. Hallikas.

Palaw heina aeg oli käes. Weike Willem läks heinamaale heinaliisi vaatama. Tema ihu oli higine palawa pärast ja jänu oli suur. Willem teadis, et seal ligi üks hallikas oli. Ta läks hallikale ja waatab: selge, puhas hõbeda karwaline wesi nõriheb kalju prao wahelt wälja. Willemil ei tulnud meelegi, mis ija oli ütelnud, et sooja kehaga ei tohi külma wett juua. Ta jõi kohe jääkülma wett jänu otja ja langes jennasamasse poolminestanud maha. Tüki aja järele toibus ta jälle ja wõis hädawaewalt koju minna. Ta jäi raste palawiku haigusesse. Oma haige woodi peal õhtas ta: „Oh kes oleks wõinud seda uskuda, et kes hallikas nii kange kihwt on!“ Aga Willemi ija ütles: „Hallikas ei ole jüüdlane sinu haiguse pärast, waid sina ise; sest sina olid hooletu ja ettewaatamata oma terwise pärast.“

96. Pois ja lind.

J. Liim.

Mu linnuke, miks tegid metsa pesa
Ja ise laulad ilma mureta?
Eks parem ole metjaarne keja,
Kus keegi sind ei tule segama.

Liig kõikum metsas on ju pesa aje:
Mees tõttas sinna tööle kirwega;
Wõib olla, ehk ta raiub selle kaje
Kus ehitajid pesa karmata.

„Oh poisike! See hoiatus ei maksa,
„Ma elan metsas üsna mureta;

„Ei loodud teelt mind keegi pöörda jaks,
 „Kus algusest mind pandud elama.

„Eks wali jaatus asu kõigis paigus,
 „Kes tohib jeda karta iganes?
 „Ju wanast ajast firwes raiides kaitus,
 „Kuid linnud laulwad ifka metsades.“

97. Sinine aas.

Jutustajad on:

1. Tja (T.) ja tema lapsed.
2. Eduard (Ed.).
3. Anna (A.).
4. Liisa (L.).
5. Hans (H.).

I.

Hans. Tja, räägi meile jälle ilusat juttu!
 Tja. Ma tean ühe juure sinise aasa.

Eduard. Iha, see on wist naljajutt; finiseid aasasid ei ole olemaski, sest aasad on ikka haljad ja roheliſed, aga mitte finised.

J. See aas, millest mina räägin, näitab täieste finine olewat, ja ta on suurem kui kõik teised aasad maailmas.

Piisa. Kas mina olen jeda aasa millalgi näinud?

J. Sina ja kõik olete teda näinud ja võite igapäew jälle näha. Selle aasa peal ei kaswa küll

midagi, siiski käiwad igapäew seal peal ilmarwamata hulk lambaid karjas. Mõned lambad on suuremad ja mõned vähemad.

H. Kui selle aasa peal rohtu ei kaswa, kust siis lambad jõüa jaawad? Ega nad ometegi nälga wõi furra?

J. Minu lambad ja talled ei tunne nälga, ega taha ka jõüa.

Ed. See on üks mõistatus; elusad lambad need küll ei ole, sest elusad tahawad jõüa ja juua, ehk muidu surewad nad nälga.

J. Elujad on mu lambad küll; nemad elavad juba rohkem kui tuhat aastat, aga nad on ikka iihesugused nagu ennegi, ehk nemad küll ei tunne nalga ega jänu.

Anna. Sinu lambad olla rohkem kui tuhat aastat wanad; see on ometegi ime, sest kooliõpetaja ütles minewal nädalal, et lammaste kõige juurem wanadus olla 14 aastat.

J. Armas laps, nagu ma ütlesin, nõnda see ka on; aga mu lambad on ka ilusad. Nad hiilgawad ja on nii ilusad, et seal — seal — noh, kus maal need paremad lambad nüüd oliwadki?

Ed. Hispanias, Hispanias! Ennä, isa, eks mul olnud meeles?

J. No jah, Hispania lambad ei ole koguniste nii ilusad, sest kõigil minu lammastel on kuldjed kuued seljas. (Lapsjed waatawad imestades üksteise otja, plahwatawad aga äkitselt kõwaste naerma.)

A. ja Ed. (umbujaldawalt). Ei niisuguseid lambaid pole olemaski, kellel kuldjed kuued on!

L. Lambad ei jätkagi nii rasket kuube kanda. Sina, isa, tahad aga näha, kas meie ujume.

J. See on ikka tõsi, lapsjed; nende willad hiilgawad küll just kulla karwa ja särawad heledaste. Teie olete ijegi mitu korda nende pärast röömu tunnud.

II.

Ed. Aga isa, kas nad kõige päewa alati karjas on? Kas nad wahest ka kispdawad?

J. Nemad on küll kõige päewa karjas, aga neid alati ei nähta. Nende kisa ei ole ma ka weel kuulnud.

A. Aga kui hunt kallale tuleb, küll nad siis ometigi kiskendavad ja pistavad jooksu?

J. Selle karjamaale ei saa hunt ialgi tulla, ja nendel on ka üks karjane, kes nende üle walwab.

H. Üks karjane! Üksainus karjane? Kas tema üksi võib nii palju lambaid ära hoida? Mida moodi see karjane siis on?

J. Temal on ilus, helewalge riie seljas, mis läigib nagu hõbe ja ialgi ei saa mustaks. Ja ehk ta küll palju rohkem, kui tuhat aastat juba karjas käib, siiski ei ole ta veel ialgi tuffuma jäänud ega riided seljast ära wõtnud. Tema on alati uneta ja ärkvel, ja riided on ka alati puhtad ja walged.

Ed. Mina sest küll ei wõi aru saada; see võib küll mõni narrifene olla; võib ehk mõni jalutu wõi pime olla, nagu wana jauna Tobias, kes küll kõigest 80 aastat wana on.

J. Ta ei ole jalutu ega pime; ta kõnnib oma karja seas ümber ja näeb selgeste.

A. Aga isa, eks ta wabest ikka ka maga; sina aga muidu ütled, et ta ialgi ei magawat, et siis ka meie kaua ei magaks. Ja mis tal wiga ongi magada: hunt karja ei tule, ja eks tal ole koerad, kes karja kaitsewad?

J. Koerad? — Koeri tal küll ei ole, ega ole neid ka tarwis.

L. Muidugi on tal wist oma wilepill ka; kas ta teda ka ilusaste mängib?

J. Wilepilli temal küll ei ole, aga üks ilus hõbesarw. Sarw ei anna küll häält, aga tema teda ka puhuda ei wõi.

H. Nii läheb ikka imelikumaks. Karjatse lambad üle tuhat aastad wanad; farw on ja puhuda ei wõi; iialgi ei maga, alati ärkwel; mine saa aru, mis see on!

III.

Ed. Kus maal siis see aasamaa on, mille peal need imeloomad karjas käiwad?

J. Ta ei ole kuskilgi maal, waid on ülewal kõikide maade kohal.

A. Noh, isa! siis peab ta wiist õhus olema, eks ole ülewal õhus?

J. Weel kõrgemal.

L. Aga kuda siis lambad sinna saawad? Ega nad ometegi lennata ei wõi.

J. Küll wõiwad. Nemad jalutawad ikka ülewal ja ei kuku mitte maha.

H. Noh, küll ma tahaksin neid kuldseid lambaid näha, kui nad lendawad!

J. Sa wõid neid igal õösel näha saada. Ohtul hakkawad nemad paistma, ja on kõige õõ karjamaal nähtawal.

Ed. Ah jah, nüüd tean küll, mis need kuldseid lambad on! Aga karjane, kes see on?

J. See on ka lammaste juures. Kui teie teda näha tahate, siis waadake aga aknast wälja, ta paistab seal metsa kohal.

Kõik lapsed: Kuu, jah, kuu! Nüüd meie teame seda küll, ja tähed on lambad, ja sinine rohumaal on taewas. Küll ja, isa, aga rääkisid mõista-

mihi, aga näe, ifka jaine aru! — Aga weel üks
jutt, see oli ilus, weel üks!

J. Homme, lapsed, homme räägin jälle. Täna
ei tule mulle enam midagi meelde.

98. Lapse kätki laul.

Rahwa suust.

Maga lapsuke!

Sa taewa talleke!

Need tähed ka on tallek'sed

Ja kuu on nende karjane.

Maga lapsuke!

Maga lapsuke,

Sind hoidku Jeసుuke!

Ta sinu helde karjane

Ja sina tema talleke.

Maga lapsuke.

99. Hõistel.

J. Tamm.

Viiri-lööri lõpmata

Heliseb mul ees,

Üle aaja õitjewa,

Sini õhu sees.

Sirin särin fiin ja seal,

Hõistel on kõik aas.

Kari söomas aaja peal,

Õstun mättal maas;

Pajupilli wõtsin ma —
 Hing mul hääli täis:
 „Tuudi-luudi-luudi-la“
 Lähijegi käis.

100. Öhtul.

Päike läheb looja. Pilwed punawad tema ligi-
 dal. Tähed õhk lehwib üle maa. Raste langeb
 maha ja kosutab rohtu. Öhk on karastaw ja lahe.
 Sääsed juruwad ja linnud pööstastifus laulawad öhtu-
 laulusid. Mesilased on oma tarudesse öömajale rut-
 tanud. Karjane tuleb karjaga koju ja puhub pasunat.
 Töötegijad tulewad oma töö juurest ära, nemad
 tahawad süüa ja puhata. Armsas perekonnas kõlab
 waike öhtulaul Jumalale kiituseks ja auuks. Pärast
 öhtupalwet heidab wäsimud töötegiija hingama. Head
 lapsed joowiwad oma wanematele „head ööd“ ja
 lähewad woodisse. Magus uni katab kõikide filmad
 kinni ja waike öö tuleb kätte.

101. Öhtu laul.

M. Körber.

Wõta oma tiiva alla
 Mind, oh helde Zeesuke!
 Minu peale armuist wala
 Oma waimu rohkeste.
 Ole Sina minuga,
 Kui ma heidan hingama.

102. Päikese tõusul.

Meid hommik armjast äratab,
 Kui päike loodust teretab,
 Siis paistab kuldse ilu sees
 Meil Jeesu heldus filma ees.

Kui walguft märtab waimu film
 Ja hingest lõppend pime ilm,
 Siis tõusku tänu taewasje,
 Loom jõndku Looja palwele!

J. G.

103. Päikese kiired.

Päike oli ülestõusnud ja paistis selgeste. Ta saatis omad hiilgawad kiired maa peale, magajaid ülesäratama. Üks kiir tuli lookeje juurde. See wurtjatas omaft pesjast wälja, lendas kõrgele õhusje ja laulis: „Piiri, lõwili lu, ilus on hommiku!“ Teine kiir tuli jäneje juure ja äratas ta üles. Jänes ei haffanud enam filmi õõruma, waid hüppas metsjast wälja pehmet orast ja rammujat rohtu pruukostiks otfima. Kolmas kiir tuli kanade talli. Kohe hüüdis kuff: „Kufeleegu!“ Kanad lendasid kaagutades pennilt maha, otfisiwad õue peal oma toidust ja läksiwad pesadesje munele. Neljas kiir tuli tuikeste juurde. Need hüüdisiwad: „Kufedikuu, tehke kuuri üks lahti ju!“ Ja kui üks lahti tehti, lendasiwad nad kõit wurinal põllule ernid otfima. Wiies kiir tuli mesilase juurde; see tuli kohe wälja omaft tarust, kuiwatas tiiwad ära ja lendas sumijedes üheft õiest teise, mett otfima. Wiimaks tuli üks kiir ka laisjleja woodi juurde, teda ülesäratama. Aga see ei tõus-

nud üles, waid pööras ennast teise külje peale ja norstas edasi, kuna teised kõik juba töös olivad.

Wana sõna: Uni ei anna uuta kumbe, magamine maani järki.

104. Päike ja tuul.

Üksford päike ja tuul riidlesiwad isekeskes, kumb nendest wägewam olla. Tuul ütles: „Katsume proowi selle teekäija kallal, kes seal mööda teed läheb. Kes ta mantli seljast ära wõtab, see on wägewam.“ „Olgu peale nii,“ kostis päike. Silmapilt hakkas tuul mantlit kiskuma ja raputama. Ka wihm ja rahesadu tuliwad temale appi. Waene teekäija õhtas ja ähtis küll, aga ta tõmbas oma mantli ikka kõwemine ja kõwemine enese ümber ja läks rutuga oma teed edasi. Tuul ei saanud mantlit mehe seljast ära.

Nüüd tuli furd päikese kätte. Ta saatis omad soojendawad kiired armsast ja waitsest maha. Kõik loodus sai elawaks ja rõõmsaks ja õht läks soojaks. Teekäija pühkis higi otja eest ja ei wõinud enam kauemine mantlit seljas kanda. Ta wõttis ta seljast ära ja hakkas ennast jahutama ühe suure kase wilus. Päike aga oli rõõmus, et wõit tema pärast jäi.

Wana sõna. Arm jõuab enam kui hirm.

105. Kõrts.

Wana lagund talumaja

Kuuskus tuules külleli

Toed need ei jõudnud teda

Hoida enam dieti.

Kuffudes meel kõrtsi peale
 Wisikas waate wihase:
 Ragu oleks tema olnud
 Sellepärast süüdlane . . .

J. Tamm.

106. Sahja leem.

Wäike Mann istus laua juurde lõunale. Ta maitseb leent, pani lusika käest ära ja ütles: „See leem ei ole hea, mina teda küll ei taha!“ Ema kostis: „Praegu pole mul aega paremat leent teeta, küllap õhtuks saame parema.“

Pärast lõunat läks ema aeda kartulid noppima. Mann aitab ka kõrwal ja pani neid ka wahest kotti. Nõnda läks aeg kuni õhtuni. Õhtul läksiwad koju. Ema pani leeme jälle lauale. Mann katkus teda ja ütles: „Waat' see on palju parem leem, kui lõuna ajal oli“ ja hakkas kärmeste sööma. Ema naeratas ja ütles: „See on just seejama leem, mida sa lõuna ajal ei tahtnud; aga et sa õhtupoole lahkes õhus kiireste tööd tegid, sellepärast maitseb ta nüüd ka palju paremine.“

107. Sinnu pesa.

Jutustajad: Hindrek ja Willem.

Hindrik (näitab ühe puu poole): Kas näed?
 Näed seal ülewal?

Willem: Mis seal on?

Hindr. Kuldnoff läks offa auku. Tõeste tema pesa on seal ülewal.

Will. Tubli, siis soovin sulle õnne ülesleidmiseks!

H. Ega sa küll ei usu, aga ma tahan selle leiduse kätte saada ja alles hoida.

W. Ära aga karu nahka nii vara ära müü! Aga mis me siis hakkame nende linnukestega tegema?

H. Mis hakkame tegema? Paneme nad puuri finni.

W. Ja laseme seal nälgida?

H. Mikspärast? Eks me või neid oma afna kohta üles riputada, kus siis wanad neid jõedavad ja kasvatavad.

W. Kas nad jeda aga ka teevad?

H. Miks mitte? Püü on ka ju toa ligidal. — Eks see ole lõbus kuulda, kuida noored linnukesed firistavad ja plagistavad, ja kenda waadata kuida nad suu laiasti ajavad kui wanad toitu toovad?

W. Ja see peab siis sulle lõbu tegema?

H. Miks mitte?

W. Kas see ka hästi lõbus oleks, kui meie, meie oleksime wangis finni ja isa ja ema meile südame ahastuses läbi trellide leiba kätte annaksivad?

H. Või meie siis linnud oleme.

W. Wähemast julga meil küll ei ole; aga kas ja ei mäleta jeda sõna: „Ära piina looma nalja pärast, sest ta tunneb valu nagu sinagi?“

H. Kas minagi neid siis piinata tahan, nõõri otjas finni pidada, või nälgida lasta?

W. Sa siis ei usugi, et juba wangipõli ja oma wanematest lahutamine neile suureks piinaks on. Kas jul ei olegi hale meel, kui wanemad ahastates puuri ümber lendavad ja poegi kutsuvad? Kui

pojad haleda häälega neile vastu firtsutavad! Kui truid wanemad puuri külge kinni hakkavad, oma waesid lapsi jõodavad ja läbi trellide neid nagu musutavad? O wend! kas ja tõeste nii walju südamega oled?

H. Noh, taja ikka! taja! Kes siis niisuguse liigutawa hoiatamise vastu võib seista? Ei, seda ei või. (Walju häälega): Ja teie weikesed linnukesed, elage rahulikult ihes oma wanematega; ja kui te suureks kaswate, siis laulge meile üks uus laul puu otsast alla! — (Tajamine). Aga kas tead, wend Willem, kellele nad siis laulawad, kas mulle või julle?

108. Poiss ja õis.

J. Liw.

P o i s s :

„Diekene õrnakene,
Iul õitsed oru jees;
Kallis koidu kannikene,
Miks jul filmad pijaras?“

Õ i s :

„Lapjukene, linnukene,
Rõõmsalt seisad minu ees,
Aga wahest noorukene
Sinul ka on filmad wees.“

P o i s s :

„Diekene, puista alla
Muru põue pijarad, —
Nutt on libe südamelle —
Walust nemad tulewad.“

Õis:

„Pisaratest koit on mulle
Kuldse pärje pununud;
Et ma tõuswa päikesele
Oleks vastu ehitud.

Müüd ka sulle, poisikene,
Pisarad on lustimäng;
Kui kord oled inimene,
Siis sul nuttes süda ränt.“

* * *

Poisike sai die kõnest
Sügavaste liigutud,
Kummardas ta ette kurwalt,
Andis tale hellast suud.

. 109. Wallatu karjapois.

Üks karjapois tahtis alati linnupesti läbi sorida. Isa ja ema tõrelesiwad teda mitu korda selle pärast, aga pois ei hoolinud sest midagi. Ükskord oli ta karjaga jõe ääres. Seal lendasiwad kallas-pääsukesed oma pesa aukudest sisse ja wälja. „Dot, oot, ma katsum ka, mis nende pesades õige on,“ mõtles pois. Ta ronis ka kaldale nende kallale, pistis käe ühte ja teisi pesasse. Aga pesad oliwad kõik sügawal ja käsi ei ulatanud ei poegade ega munade ligi.

Ta katsum weel üht pesa. „Ennäe, eks ole pojad käes!“ hõiskas pois: „Tulge aga wälja! Tunnuks teid küll alles ilma sulgedeta olema, aga kui lennata ei wõi, küllap wõite jões sellegi pärast natuke ujuda!“ — Ta wõttis ka peo täie elukaid

pehast wälja, aga — oh ja heldeke — köit sijalikud! Poiss ehmatas nii ära, et jõkke tuffus ja pääses fuure waewaga teisele poole kaldale.

Ehmatuse ja külma wee sees rabelemise pärast jäi ta haigeks ja põdes kodu mitu nädalat. Aga sest ajast ei puutunud ta ilmaski enam lindude peffi.

110. Peeter I.

Peeter I. jättis ükstord oma kaapas olejad lagen-
diku peale ja läks ise metsa kõndima. Ta käis senna
ja tänna ja tuli wiimaks talumehe juurde, kes puid
raius. Keiser ütles: „Tere ja Jumal appi! küllamees.“

„Tere jumaleme, aita Jumal!“

„Wii mind lagedale wälja, küllamees, ma ei
osta teed!“

„Mis tarwis mina sind wiin? Sa leiad ju
tee isegi üles. Mine otsekohe edasi, kääna paremale
poole, siis pööra pahema poole, kui tee wasta tuleb
siis pahema poole, pärast jälle parema poole,“
ütles mees.

„Mina ei jaa sest aru, ütles Keiser, wii sina
mind wälja.“

„Jah härra, aga mul on kallid tööpäew.“

„Kallid tööpäew? Noh, ma maksan wälja.“

„Wot, kui wälja maksad, siis läheme.“

Nemad istusiwad talupoja wanakriisje ja sõitsiwad
minema. Tee peal hakkas Keiser mehelt küsima: kus
ta käinud ja mida ta ka näinud?

Mees jeletas ühte ja teist kus ta käinud ja
mis näinud.

„Aga kas tsaari*) oled näinud ka?“ küsis Keiser.
 „Ei ma tsaari veel ei ole näinud, aga küll tahaksin teda näha saada.“

„Siis waata, legendikul võid teda näha saada.“

„Aga kuidas ma teda ära tunnen?“ küsis mees.

„Kui kõik teised kübarad ära võtavad, siis waata, kellel kübar pähe jääb, see on tsaar.“

Kemad sõitsivad legendikule. Inimesed nägid keisrit tulema, kõik võtsivad kübarad ära ja hüüdsivad: „hurraa!“

Mees wahtis ümberringi: kõigil kübarad ära, nendel kahetesti peas. Ta küsis: „Kes siis on tsaar?“

Beeter Aleksejewitsh vastas: „Ragu näha, üks meitest peab tsaar olema.“

Talumees sai oma kalli tööpäewa auuaste tasutud.

III. Uuenägijad.

Hispaniamaa kuningas, Karl V. oli ükskord jahi peal. Tema jäi oma seltsimeestest lahku ja juhtus ühe puuraiuja hurtsiku juurde. Ta mõtles siin natukene puhata ja siis edasi minna. Kui ta hurtsiku sisse astus, nägi ta neli inimest õlgede peal pikali maas olevat. Need olivad röövlid.

Kuningas küsis juua. Kui ta waewalt ühe klaasi wett sai ära joonud, tuli üks rööwel tema juurde ja ütles: „Ma nägin praegu unes, et Teie sinel on mulle paras“ — ja võttis kinga sineli ära. Selle peale tuli teine rööwel ja ütles: „Ma

*) Wene rahwas nimetab oma Keisrit Tsaar, see on Ülem Walitseja.

nägin unes, et Teie kuub mulle hästi pasfib,“ — ja wöttis nende sõnadega kuninga kuue ära. Kolmas rööwel wöttis nõndajammuti tema kübara. Aga neljas tahtis tema jahisarwe ära wõtta, mida Karl kuldsje ketiga oma kaelas kandis. — „Luba mulle, et ma enne näitan, kuda seda sarwe tuleb pruukida, ütles Karl, aga siis wõta ta pealegi omale.“

Ta pistis sarwe otja hurtsiku aknast wälja ja puhus kõigest jõunst, nõnda et mets kõlas.

Selgamaal filmapilgul jooksiwad kuninga seltsimehed kõigilt poolt kokku, sest nemad oliwad teda juba ammuigi mööda metsa tagaotsinud. Oh, kuda nüüd rööwliid äraehmatafiwad, sest nad tundsiwad, et juur küttide hulk neid ümber piiras. See hoop tuli neile äkitselt ja üsna ilma ootamata. — Kuningas aga ütles: „Need inimesed nägiwad unes kõik seda, mis nad ise soowiwiwad, nüüd on kord minu käes und näha. Ma nägin unes, et need neli kurjategijad kõik wõllas rippusiwad ja käsin teid; et mu unenägu jelle hurtsiku ukse ees filmapilk jaaks täidetud.“ Nõnda jündis ka.

112. P u n i k.

J. Tamm.

Kord Päitfik pustis Punikut,
Kes teab, mis tulu sellest jaada ihtas?
Wõib olla, et ta Punikut wast wihtas,
Wõi waigistas ehk muidu jüdannt wõimikut.

Ta oli Punikust ju kõwem palju.

Ja kus on teine nõdrem ees,

Seal iga fergatski on mees!

Mis tegi aga Punit? — Hoobi sai ta walju,
 See oli tarwis kätte tajuda;
 Kuid kudas diendada kangemaga;
 Ei wõi ju wastu hakata!

Ta waatab ümber: ees tal Kirjak waga...
 See oli nõdrem temast — seda teadis ta —
 Ja selle kallale siis tormas tuhinaga.

* * *

Ma ütlen liisaks weel:
 Nii pole üksi aasjal karja hulgas lugu, —
 Kus trooni peal on tõpra meel, —
 Waid juhtub sealgi nii, kus inimeste jugu:
 Et see, kes jõukam, rusub kehmemat,
 Ja kehmem — jälle kehmemat.

113. Kirik.

Kirik on Jumala koda. Jeesus ütles: „Ma pean ses kajas olemc, mis mu Isa päralt on.“ Kirik näitab oma kõrge torniga, nagu sõrmega, üles taewa poole. See paistab kaugele mitme wersta taha ära. Kirik on ilusa koha peal ja hoopis teist wiisi ehitatud kui teised majad. Tema on kogudusele jumalateenistuse paigaks. Kirikusse wõiwad kofku koguda wanad ja noored, rikkad ja waeised, terwed ja haiged, tutwad ja wõerad. Nemad on seal kõik ühesugused Jumala ees. Tornist on kella helin kuulda; see kutsjub inimesi kofku Jumala sõna kuulma, laulma ja paluma.

Kui armsad on sinu hooned, oh wägede Jehowa!

114. Kiriku wareded.

Üks muištne kirik seisab	Kui palwe kella kõla
Mäe küntal, metsa sees;	Meid hüüab õhtule,
Mind rõõm ja walu täidab,	Siis nagu kuuldaks jala
Ta peale waadates.	Ka sealt üks kelluke.

Ta müür, mis lagund, paljas	See helin ime wäega
On muištne mälestus,	Wiib waimu walwele;
Kuid ehapunast seljas	Nii kirik püha mäega
On kuub tal kuldne, uus.	Jäeb paigaks palwele.

J. G.

115. Riigi puder.

Üksford oli ühes weikejes linnas üks waene tütarlaps. Ta oli waga ja hea jüdamega. Tema elas oma kasuema juures. See ei tahtnud temale süüa anda. Kord läks tütarlaps metsa kõndima. Üks päkapikune wanamees tuli tema wastu ja küsis: „Armas laps, miks ja nii mures kõnnid?“ Laps wastas: „Mu kõht on tühi, sest eila lõune aeg sain natukene süüa.“ Wanamees kinkis lapsele weikeje keedupotikese ja ütles: „Mine koju, ja kui ja selle potikesele ütled: „Keeda potikene!“ siis ta keedab sulle hästi head ja magusat riisi pudru. Kui aga juba küllalt arwad olema, siis ütle: „Potikene seisa!“ siis jätab ta keetmise järele. Tütarlaps wõttis potikese tänuga wastu ja wiis koju. Tema keetis nüüd nii tihti kui aga tahtis magusat pudru ja sõiwad ühes oma kasuemaga.

Ühel päewal läks tütarlaps kodunt ära. Kasuema ütles potile: „Keeda potikene!“ Potikene koha keetis

ja kajuema sõi kõhu täis. Potifene keetis ikka edasi. Kajuema tahtis küll keelda, aga ei teadnud keelamise sõna. Zuba puder ajas üle poti ääre wälja, aga ta keetis ikka edasi. Kõõd ja elumaja jaiwad pudru täis. Zuba linna uulits ja tõised majad ka kõik pudru sees, nagu tahaks potifene kõik ilma pudruga täita. Häda oli kõige juurem ja keegi ei teadnud abi teha. Wiimaks, kui weel üks ainus maja järel oli, tuli laps koju ja ütles: „Potifene heiha!“ Kohe jäi pudru keetmine järele. Kes nüüd linna tagasi tahtis minna, see pidi esite pudru eest ära sööma.

116. Laisa unenägu.

Kõik laisad kiitwad seda maad,
Kus poleks tarwis teha tööd;
Kus elada saaks hooleta
Ja süüa ilma waewata.

Kord laisk üht' riiki unes nägi,
Kel piiriks — riisi-pudru mägi,
Lai wersta neli, wiis wõi kuus
Ja igal päewal wärske uus;
Kes sellest tahtis üle minna,
See söögu rada läbi sinna.

Noh, kuidas oli lugu seal?
Kõik aiateibad olid worstid,
Ja sukrust wärawad ja postid,
Wõist ehitatud hoone seinad
Ja kärjemeest kõik ahjud, korstnad,
Kõik katuksedki — sukru koogid

Ja präänikutest uksed, luugid;
 Ei leitud midagi seal puust,
 Põld, kiwidki just selge juust.

Kus lõppes ära pudru mägi,
 Sealt woolas wälja piima jõgi,
 Jõe kaldal seisid saiapuud
 Täis kakukesi, — mis ju suud
 Wett jooksuma teeb, — need kukkusid
 Puust jõkke nii kui plupsusid.
 Siis tuli kokku rahwa rüdi
 Kõik sööma saia, piima pudi

Ka jooksid küla tänawal
 Sead, walmis küpsed, padinal,
 Puss nuga juba selja sees,
 Et lõigata wõib igamees.
 Kes esmalt sai, see wõttis sealt,
 Kus parem koht on — selja pealt;
 Nüüd pistis wäitsa uuest hästi
 Sea peki sisse jälle püsti
 Ja siga jooksis rutuga
 Teist laiska üles otsima.

Rahwa suust.

117. W e j i.

Wesi woolab ifka kõrgemast kohast madalamale.
 Kõige kõrgemad kohad on mäed, aga kõige madalamad on mered. Mägedes ja ka jõodes on hallitad, kust wesi wälja nõrišeb ojadestse. Kui palju ojasid endid ühendawad, siis saawad nad üheks jõeks, mis ifka mere poole edasi woolab ja suuremaks kasvab.

Magu lapsed ema sülle jooksewad, nõnda woolawad jõed meresse. See on ju maailma algusest nii olnud. Aga kas meri saab nii täis, et hakkab wett üleajama? Ei saa. — Kuhu siis merest wesi jääb? Päikese soojuse ja tuule läbi aurab wesi merest ülesse. Aurust jaawad pilwed, mida tuul üle kõige maailma laiali ajab. Pilwetest sajab wesi maha ja lastab maad. Mere wesi on soolane ja tibe, aga jõgede ja järwede wesi on mage ja hea.

118. Hiire pojad.

Hiire emal oli kuus wesihalli poega. Ta tahtis kodunt ära minna ja ütles oma lastele: „Lapsed, mina lähen nüüd wälja toitu otsima; ärge teie seni mitte tuust wälja minge, ega ka kedagi wõerast sisse laske.“

„Ei lähe, ei lähe, ema! Ei laske ka kedagi sisse tulla!“ kinnitasiwad lapsed. Wana hiir wõttis koti selga ja läks ära.

Hiire pojakesed rääkisiwad weel mitu korda ema sõnu järele, lubasiwad keeldu kuulda ja hakkasiwad mängima.

Natukese aja pärast tuleb üks wõeras mees, wana kirju kass, hiire augu suhu, teretab lahkestes ülewelt alla ja küsib: „Lapsed, kas ema on kodus? Mul on hädalist asja toimetada; tulen linnast ja tahan täna jälle tagasi sõita.“

„Ei ole! Ema läks kodunt ära,“ wastasiwad hiirekesed.

„Noh, tulge siis lapsed ise kambriist wälja, ma räägin teile oma asja ära ja lähen siis jälle minema. Teg kassin.“

„Ei me tohi kambrišt ka wälja minna! Ema teelas ära,“ ütlesiwad hiirepojad.

„Mis te siis kardate, mina olen ammuigi juba teie emaga tuttan! Tõin teile ka tuttawa poolest veel külakattu kaasa!“ Nende sõnadega wõttis kajs juure tüki lehtwot pekki taskust wälja ja näitas teda hiirekестele.

Küll oli peki hais weikestele meestele armas, aga üski ei läinud keegi wõderast meest vastu wõtma. B niks ütles kõige weiksem wend: „Olgu peale, wõib olla on nii lahke ja jutukas, et ma lähe sinna, mis sõnumid ta emale toob.“ Teised ütlesiwad küll: „Ära mine, ära mine!“ Aga kangekaelne wõttis ei kuulanud sest midagi, waid läks kambrišt wälja.

Niipea kui ta aga wäljas oli — krapsti! rabas kajs waeše mehe finni ja läkski!

J R u n d e r, E a s t e r a a m a t .

119. Rüütel.

Üks rüütel — päris meie aja ratsamees —
 Jäi seisma Karja kõrtsi ukse ees,
 Sest puhkust oli tale wistist waja —

Ja kõrts on päris puhkajate maja.
Et hooletum mõiks olla, ruuna kinnitas
Ta jamba külge — ise kõrtsi tõttis.

Kes teab, mis tegi seal, mis toimetas,
Kuid kui ta wälja tulles reiji ette wõttis,
Siis kõitundes ju jalgel käis
Ja salajõnu jomis.
Pea oli tal wiist parajaste täis.

Ta peastis looma lahti, tale selga ronis
Ja andis kannuksid. — Loom liikus, aga mees
Kui jahukott, kui mätas kuffus seljast maha
Ja pöörles pori sees.

Ta karjub ruumale: „Sa kõlwatu! ja lurjus!
Sa pöörane ehk arwad, et ma purjus!
Ma näitan sulle, et jul isand ees!“
Nii hiiüdis ta ja ennast jalge peale ajas,
Piits keerles käes, loom ägas walu all:
Hoop hoobi peale jadas selga tal', —
Mets hoopidest ja wandest wastu kajas.

* * *

Du inimesi — teadke lugejad —
Kes ise a'awad omad asjad nurja,
Siis jeda teiste teoks arwawad
Ja, kui weel mõiwad, makswad kätte kurja.

J. T a m m.

120. Koer ja kajs.

Kord koer ja kajs hulgudes isanda ees
Üksteise peale kaeblesid silma wees:
„Koer, kuriloom, hammustas reied mul katti!“

„Kajs, waenlane, kriimustas mu filmad lõhki!“

„Koer jalaja kõõgis pani nahka lihataki!“

„Ja jahwris kajs fooris ära piimapüti!“

Kui peremees nägi, et kumbki ei lepi,

Siis ligidalt nurgast ta wälja tõi kepi

Ja ütles: „Küüd maatke, see teile on paras,

Seft nii hästi üks kui ka teine on waras!

Te' peate õppima paremat elu,

Kui mitte, siis annan teil' kепiga walu!“

J. G.

121. L o o d u s.

Mis on loodus? Kõik mis Jumal on loonud, taewas ja maa peal, nii hästi nähtawad kui nägemata asjad, nimetatakse — looduseks. Nõnda siis: inimesed, kõikjuguised elajad ja loomad, puud ja rohu taimed, mis maa jeeft üles kaswawad, kiwid, wesi, õhk, päike, kuu ja tähed jne. Jeda kõik nimetatakse ühe sõnaga: loodus. Kõik loodud asjad maa peal jagunewad kolme pea osasse ehk riiki. Loomad, mis maa peal ja wees elawad, nimetatakse — Elaja-riik; puud, rohud, wiljad ja kõik mis maa jeeft üleskaswawad, on — Taimeriik; aga kiwid, muld, metallid, soolad j. m. on — Kiwi-riik. Kõik need kolm looduse riiki jagunewad igauks jälle wäikemateks jagudeks ja jaofesteks.

122. S p i.

Lapsute, mu lapsute

Jalg sul jõuab all,

Kõne suus sul, kallite,

Silm sul selgival . . .

Astu, ole hoolikas:
 Välja sinu miin...
 Wägew Looja walmistas
 Kõik mis näed ja siin.

Õpi tema tööde jeeft
 Tema armu ja,
 Õpi Tema armu eest
 Teda tänama!

J. Tamm.

123. Kes see oli?

Nägin poisitese julge,
 Terwe, priske, punapalge,
 Pea tal ümmargune kui kuul;
 Jalguvõidi oksjal kiigub,
 Kõrgel õhus kõwast' kõigub,
 Teda raputab fange tuul.

Poisil hirmu, kartust pole
 Kuffus süiski — küll on kole —
 Wasta nina nui waljusti;
 Ei ma süiski teinud kära:
 Ma jõin poisil kohe ära,
 Raha ja fondidki koguni.

J. G.

124. Põldlill näälifeste jees.

Alma tegi näälifestest lillekimbu ja pani ta
 mõned põldlilled nende jekka. Lillekimp seisis akna
 peal weeklaasi jees. Willem waatas teda sagedaste
 hea meelega. Üksford wõttis ta ühe põldlille kim-

buist wälja, nuusutas tema head lehtu ja küsis Almat:
 „Ütle, öde, kuidas see lihtne põldlilleke nüüd nii
 lehtawaks on saanud?“ Alma kostis: „Põldlill oli
 lehtawate näälifeste seas ja nendest jäi tema ka
 lehtawaks.“

Sellest õpime, et kes mõistlikute inimestega
 sõbrustab, saab ise ka mõistlikuks, aga selle vastu:
 kes üleannetumatega ümber käib, saab ise ka üle-
 annetumaks.

Wanašõna: Ütle mulle, kes ju sõbrad on,
 siis ma ütlen sulle, kes ja ise oled.

125. Minu isa.

Minu isa rahwa kinnuist wõjus
 Seal, kus kohad waejed, wiletjad;
 Loodus emakuna tööd seal tajas,
 Rahwas rasket risti kandjivad
 Rahulikult põlwest põlweste:
 Tema oli lihtne — Gestlane.

Waejeks lapjeks, warjuta jäi tema,
 Rehwusega wõitles üksinda;
 Ei ta õppind küürus kummardama,
 Aga wahwalt, õige meelega
 Töös ja waewas ennast wäsitas,
 Oma eluteed nii puhastas.

Päranduist ta mul ei walmistanud,
 Aga truult, kindlalt, julgeste
 Tööks mull' kõik, mis ial tarwis annud;
 Karastas mu waimu rohkesti,

Mii et lapsepõlme aastates
Ma ei jäänud araks puuduses.

Aastad läksivad, ta hauas magab,
Mindki ootab haud niisammuti;
Läbi kahjude, mis elu jagab,
Meie aau jäi alles ometi.
Talgi ei halbilt taha ma
Dma talusugu laimata.

Schelleri järele J. G.

126. Isamaa.

Kes oma isa ja ema auustab, see auustab ja peab kalliks ka oma isamaad ja emakeelt. Isamaal oleme meie ja meie wanemad sündinud ja üles kaswanud; isamaast saame ikka omale leiba ja katet. Isamaa on juba lapsepõlwest meile tuttaw oma põldude, metsade ja heinamaadega. Isamaal kuuleme meie emakeelt, mis palju ilusamalt meie kõrwu kostab, kui ükski teine keel. Emakeel on meile juba jst ajast armsaks saanud, kui ema meie kätki juures kiigulaulu laulis. Wõeraid keeli õppida on kasulik ja hea, aga emakeelt kuuleme rõõmuga, jst ta soojendab ja julatab südame. Isamaal on armas elada, isamaal tahame ka surra. Laulik L. Koidula ütleb omas laulus: „Su riippe heidan unele, Mu püha isamaa! Su linnud und mul laulawad, Mu põrmust lilled õitjwad, Mu isamaa! — Meie Gesti isamaad kaitseb juur ja wägew Weneriigi Keiser. Tema elab juures Peterburi linnas ja walitseb armulikult meie üle.

127. Keisri laul.

Jumal, Keisrit kaitse Sa!
 Vägewus, Suurus,
 Walitse auu ja wäega meid!
 Taltjuta waenlaseid;
 Keiser usklik, kuulus.
 Jumal, Keisrit kaitse Sa!

(H. p. J. Lamm, J. Liiv ja J. G.)

128. Ijamaa laul.

(Wiifil: Kuldsse loidu titretel.)

Kus on kõige ilma peal
 Ijajam kui ijamaal?
 Kuule, kuidas kostab weel
 Emakeel!

Lahkelt hüüdwad laulu hääled,
 Kõlawad ka kandle keeled.
 Süda, riinas rõõmusta,
 Kaswab, kojub kodumaa!

Jah, mu kallis ijamaa,
 Sulle hüüan rõõmuga:
 Ditse õnnes iluga,
 Gestimaa!
 Waewa, walu tundsid ilmas,
 Nüüdki pijarad jull silmas;
 Tänu taewa Ijale,
 Päike paistab uueste!

J. G.

J. W. Jannsen.

129. Mu isamaa mu õnn ja rõõm.

Mu Isamaa mu õnn ja rõõm,
 Kui kaunis oled ja!
 Ei leia mina iial teal
 See juure laia ilma peal,
 Mis mul nii armas oleks ka,
 Kui ja, mu isamaa.

Sa oled mind ju sünnitanud
 Ja üles kasvatanud;
 Sind tänan mina alati
 Ja jään sull' truults surmani;
 Mul kõige armsam oled ja,
 Mu kallid isamaa!

Su üle Jumal walwagu,
 Mu kallis isamaa!
 Ja olgu jinu kaitija
 Ja wõtku rohkest' õnnista,
 Mis iial ette wõtad ja,
 Mu kallis isamaa!

130. Wanemuine.

Gestirahwa muinasjutt räägib, et enne wanast elanud Kaljuwallas üks halli juukstega ja pifa halli habemega taewalik wanamees. Tema nimi olnud Wanemuine. Aga tema jüda olnud alati noor ja rõõmus. Paul ja kandlemäng olnud tema kõige armsam töö. Tema laulnud ja mänginud iseenelele ja taewa Isale rõõmuks, ja õpetanud ka seda kõigile teistele. Tema läbi ollagi laul ja mäng maailma tulnud, jellepärast ütles wanarahwas, et Wanemuine olla laulujumal.

Üksford kutjutud kõik loomad, kel elu ja hing sees, Taara tammikusse kokku laulu õppima. Laulujumal, Wanemuine, hakkas neid õpetama. Ta silitas oma juuksed ja habeme siledaks, wõttis kandle kätte, kõhatas heale puhtaks ja hakkas laulma ning mängima. Kõik kuulasiwad tähelepanes ja laul tungis kõikide südamesse. Linnud, loomad, puud, tuul ja wesi, kõik õppisiwad siis omal kombel laulma. Kala, waesekene pistnud küll ka silmad weest wälja, aga unustanud kõrwad wette; näinud küll Wanemuise juu liikumist, aga laulu ei ole kuulnud. Sellepärast liigutawad kalad praegugi küll suud, aga healt ei tee

nemad mitte. Üksi inimene õppis kõige ilusamad healed, selle pärast on ka inimese laul kõige armsam ja tungib südamel põhja. Laulik ütles:

Ma laulan mätaal, mäe peal
Ja õhtu hilja õues,
Ja Wanemuise kandle heal
See põskutab mul põues.

131. Mõistatus.

„Ja võttis weikeste Willemi süle ja ütles: „Willem, pane nüüd tähele, ma räägin sulle ühe ilusa mõistatuse. Katsu, kas sa saad temast jagu!“

„Noh, räägi aga!“, ütles poeg, „küll ma ta ära mõistan!“

„Ja hakkas rääkima.

„Ma seisin ühe maantee ääres ja nägin ühe uhke hobuse wanfriga tulema.

Wantris olivad wana-isa, wana-ema, poeg ja poja naene, ning mitu juuremat ja vähemat last. Üks laps oli ka just sinu juurme. Sõitsiwad minust mööda kui tuul. Tee läks alt orust läbi. Ma nägin kudas wana-isa wantrilt ära kadus. Teised waatsiwad aga korra tagasi, hobu ruttas aga ifka edasi. Siis kadus wana-ema wantrilt, siis ema ühe lapsega. Aga sõitjad ei peatanud jellegi pärast, waid — ifka edasi! Wiimaks kadus isa, siis lapsed järestifku, — üks ainus nähti weel edasi sõitma. Kui hobune orust läbi läks mäele, nägin ma selgeste, et ühtegi sõitjad enam wantris ei olnud. Hobune aga ruttas ifka edasi.

„Noh, mõista nüüd ära, mis see on?“

Beife Willem mõtles ja mõtles, wangutas wiimaks pead ja ütles: „Ei, isa, jellest mõistatusjest ei saa ma mitte jagu; ütle parem ise ära, mis see on!“

„Olgu peale,“ vastas isa.

„Vaata, poeg, see hobune on aeg. Päewad, nädalad, kuud ja aastad — need lendawad ikka edasi. Maantee ja org on maailm, aga sõitjad oleme meie ise. Üksteise järele kaome kõik ära, aeg ruttab aga ikka edasi. Mõtke, poeg, aegjaste selle kiire jõidu peale ja ole hea laps! Seda ei tea meie keegi, millal jellest eluwanfrilt mahakukume. Kui meie aga elus head oleme teinud, siis kukume meie pehme mulla sisse, kus hea on hingata, aga muidu kukume vastu kiva ja kändusi.

J. K u n d e r, Lasteraamat.

132. Seismist ei ole.

Aeg ja aastad lähwad kiirel sammul,
Kuud ja päewad ühes ruttawad;
Minu mängutunnid nende kannul
Tuule tiimul ära tõttawad;
Minu lapsepõli, rõõmu päewad
Lendes minewiku merde läewad.

Tagasi ei nendest keegi tule
Wind, kui wana sõbra, waatama;
Endist lõbu ei mul enam ole,
Lapsena ford lustil mängida;
Mitu sõbra jumalaga jätan,
Leinades neid mulla alla matan.

Tõtte aastad! See on Looja seadus,
 Seismist looduses ei olegi;
 Siiski taewa Isa arm ja headus
 Jääb mul liikumata alati.
 Kui üks aasta mindki mõtab kaasa,
 Siis mul rõõmuriigis kõik on taja!

J. E.

133. Wihkude jutlus.

Palaw lõikuje päew oli mööda läinud. Suine öö oli ilus ja põldude peal walitjes pühalik waiksus. Kuldsed tähed hiilgasiwad kõrgel sinises taewa ruumis. Ruffi wihud oliwad põldudel maas. Üks wihk tõusis püsti ja hüüdis üle kõige wälja: „Bidagem Issandale, oma Jumalale, lõikuje tänupäha siin waikses öörahus!“ — Kõik teised wihud tõusiwad ka püsti. Lõokejed ja ruffiräägud, kes kõrres uinusiwad, kuulsiwad nende kahinat ja ärkasiwad üles.

Esimene wihk.

Esimene wihk algas jutlust ja hüüdis: „Doogem Issandale kiitust ja auu! Tänage Issandat, sest tema on hea ja tema heldus kestab igaweste. Tema lasseb oma päikese tõusta kurjade ja heade üle. Tema lasseb wihma sadada õigete ja ülekohtuste peale. Kõikide filmad lootwad tema peale ja tema annab neile nende rooga omal ajal. Nasta tuhanded on läbi maailma läinud ja igal aastal lõigati wilja ja walmistati toidust. Issand katab weelgi oma laua ja toidab miljonite kõhud. Tema heldus on igal hommiikul uus. Doogem Issandale kiitust ja auu!“

Lõofeste koor tõusis kõrgele ja hakkas tänulaulu laulma.

Teine wiht.

Teine wiht jutustas: „Kõik õnnistus tuleb Jumala käest! Põllumees teeb tööd hoolega ja näeb waewa, ta künnab põldu ja külvab seemet põllule; aga sigidus tuleb Issanda käest. Küüwi ja lõikuse aja wahel on palju külmi öösi ja palawaid suwe päivi. Inimese käsi ei wõi wihmapilwesi ligi tuua, ega ta rahet kõrwale pöörata. Issand kaitseb seemne ilma mulla pöues, ta kaitseb haljendawa oraksepõllu ja walmiwad wiljapead. Äрге kartke mitte! Tema on meiega. Kõik õnnistus tuleb Jumala käest!”

Kolmas wiht.

Kolmas wiht mõttis sõna ja ütles: „Kes filmaw ega külwawad, peawad rõõmuga lõikama! Kaske jüd amega läks üks poeg wälja külwama. Tema isa oli ärajurnud, waene, mahajäetud ema nuttis kodu. Waljud wõlanõudjad oliwad aida tühjaks teinud. Üks halastaja naaber laenas temale wiljaseemne; aga fiiski langeiwad filmapijarad seemnega ühes mulla sisse. Küüwi ta lõikab rõõmuga ja sajafordselt, sest Issand on tema lõikuse õnnistanud. Kes filmaw ega külwawad peawad rõõmuga lõikama, nemad lä hewad ja kannawad head seemet nuttes; ja tulewad, ja kannawad rõõmuga omad wihud!”

Neljas wiht.

Selle peale rääkis neljas wiht edasi: „Äрге unustage mitte ära head teha ja teistele jagada, sest

niijugune ohwer on Jumala meelepärast! Oh, et wõikfime jeda hüüda rikaste majadesse, kes nüüd omad aidad ja kirstud täis täidawad! Oh, et wõikfime jeda hüüda selle halastamata mehe wastu, kes eila waeje peanoppija omalt põllult minema kihutas! — Keda Issand on õnnistanud, see peab ka oma helde käre lahti tegema et ta oleks nagu lahke Boas, kes waga Rutti peale halastas. Urge unustage mitte ära head teha ja teistele jagada!" — Nüüd hüüdsiwad ruffiräägud nii waljuste külasse, nagu tahaksiwad nad magajaid ülesäratada.

Wiies wihk.

Wiies wihk lõpetas jutluse nõnda: „Mis inimene iial külwab, jeda tema ka lõikab! Kes kassinaste külwab, peab ka kassinaste lõikama; ja kes õnnistuses külwab, see lõikab ka õnnistuses. Urge pange imeks, et umbrohi niisu seas kasvab! Oleksite teie ometi seemet puhastanud, enne kui külwama läksite! — Kes umbrohti külwab, see waewa lõikab. Kes oma liha peale külwab, see lõikab lihast hufatuist; aga kes Waimu peale külwab, see lõikab Waimuist igawest elu. Mis inimene iial külwab, jeda tema ka lõikab!"

Ja kõik wihud ümberkaudu kummardasiwad endid maani maha ja ütlesiwad: „Aamen! Aamen!"

134. Kiituse laul.

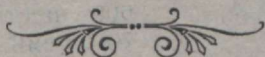
Jumalat kiitke,
Ja suureks tõstke!
Küll see on kaunis Jumalale laulda,

Hea on jee kiitus ja ka armas kuulda!
 Jumalat kiitke, Jumalat kiitke!

Taewa all tema
 Wõib pilwed saata,
 Ta annab wihma, millal tahab, maale,
 Et wili kaunis käsawab põllu peale.
 Jumalat kiitke, Jumalat kiitke!

Tänage teda,
 Kes meie Looja;
 Sest eluhallikas keeb temast üles,
 Kõik armuamnid jaame tema sülest.
 Jumalat kiitke, Jumalat kiitke!

Laulu raamat.

Tisa: Wenekeeli arwude lugemine.

1. одинъ, одна, одно	70. сѣмьдесятъ
2. два, двѣ	80. вѣсемьдесятъ
3. три	90. девянѣсто
4. четъре	100. сто
5. пять	101. сто одинъ
6. шесть	110. сто дѣсятъ
7. сѣмь	120. сто двѣдцать
8. вѣсемь	130. сто трѣдцать
9. дѣвятъ	140. сто сѣрокъ
10. дѣсятъ	150. сто пятьдѣсятъ
11. одиннадцать	160. сто шестьдѣсятъ
12. двѣнадцать	170. сто сѣмьдесятъ
13. трѣнадцать	180. сто вѣсемьдесятъ
14. четърнадцать	190. сто девянѣсто
15. пятнадцать	200. двѣсти
16. шестнадцать	300. трѣста
17. семнадцать	400. четъреста
18. вѣсемнадцать	500. пять сотъ
19. девятнадцать	600. шесть сотъ
20. двѣдцать	700. сѣмь сотъ
21. двѣдцать одинъ	800. вѣсемь сотъ
22. двѣдцать два	900. дѣвятъ сотъ
23. двѣдцать три	1000. тысяча
24. двѣдцать четъре	2000. двѣ тысячи
25. двѣдцать пять	3000. три тысячи
26. двѣдцать шесть	4000. четъре тысячи
27. двѣдцать сѣмь	5000. пять тысячъ
28. двѣдцать вѣсемь	6000. шесть тысячъ
29. двѣдцать дѣвятъ	7000. сѣмь тысячъ
30. трѣдцать	8000. вѣсемь тысячъ
31. трѣдцать одинъ	9000. дѣвятъ тысячъ
40. сѣрокъ	10,000. дѣсятъ тысячъ
50. пятьдѣсятъ	1,000,000. милліонъ.
60. шестьдѣсятъ	

